

1:1 Ri pammulanna, dé'napa naripancaji linoé, engka mémenni Saddaé. Engkai Saddaé silaong Allataala sibawa Saddaé pada-padai Allataala. **2** Pammulanna mupa nasibawa Allataala. **3** Iya manenna ripancajiwi naolai Aléna, sibawa polé ri sininna iya engkaé, dé'gaga séddi dé' naripancaji polé ri Aléna. **4** Iyaro Saddaé assalennai atuwongngé, *Iyaro Saddaé assalennai atuwongngé: iyaré'ga: Sininna séuwa-séuwa iya ripancajiyé, mappunnai atuwong ri laleng masséddinna sibawa Saddaé.* na iyaro atuwongngé mabbéri tajang lao ri rupa tauwé. **5** Iyaro tajangngé mattappai ri laleng pettangngé, na iyaro pettangngé dé' naulléi peddéiwi. **6** Poléni tau iya nasuroé Allataala, asenna Yohanés. **7** Poléi mabbirittangngi passalenna iyaro tajangngé, kuwammengngi nasininna tauwé mateppe'i. **8** Aléna paimeng tenniya iyaro tajangngé, nabbirittangngi bawang. **9** Tajang tonget-tongengngé iya tappaéngngi sininna rupa tauwé, poléi ri linoé. **10** Saddaé engkai ri linoé, ripancajiwi linoé polé ri Aléna, iyakiya dé' naissengngi linoé. **11** Laowi ri wanuwan-Na muto iyakiya dé' naritarima ri bangsa-Na. **12** Namuni engkato tau tarimai sibawa mateppe' ri Aléna, nawéréngngi ha' mancaji ana' Allataala, **13** iya riyajjanciyangngé tenniya polé ri rupa tauwé, saba' iyaro atuwong mabarué poléi ri Allataala assalenna. **14** Mancaji rupa tauni Saddaé, monroi ri yelle'ta, napurani riita arajan-Na. Iyaro arajangngé natarimai selaku Ana' Tungke'na Ambo'é. Naolai Aléna nariita Allataala sibawa pammasé-Na lao ri idi. **15** Poléi Yohanés selaku sabbinn-Na mabbirittangngi: "Iyanaé Aléna iya upowadaé: Poléi matu lebbi ri monri naiya iyya, saba' dé'napa uwengka, engka mémenni." **16** Pennoi pammasé; dé' appésaunna, barakkakiki. **17** Hukkunna Puwangngé ritarimai naolai Musa. Iyakiya pammasé sibawa atinulurena Allataala ripannessai naolai Yésus Kristus. **18** Dé' gaga pura mitai Allataala, ri lainnaé Ana' Tungke'na Ambo'é, iya padaé sibawa Ambo'é, sibawa mareppé senna'ki ri Aléna, Aléna ritu pannessai Ambo'é lao ri idi. **19** Sining panguwasa Yahudié ri Yérusalém nasuroi imang-ngimangngé sibawa sining tau Léwié lao ri Yohanés sibawa makkutanangngi ri aléna, "Niga ikoé?" **20** Namangakuna Yohanés terus terang, "Tenniyaka Arung Pappassalama'é." **21** Nakkutana mennang, "Rékko makkuwaitu, niga iko? Ikoga Elia?" Nappébali

Yohanés, "Tenniya." Nakkutanasi mennang, "Ikoga Nabié?" *Nabié: Aléna iya riyamménasaiyé maélo mompo sibawa mappallebbangengngi apoléna Arung Pappassalama'é.* Nappéballi, "Tenniya." **22** Nakkeda mennang, "Rékko makkuwaitu, powadanni niga iko, kuwammengngi weddikki mpéréngngi pappéballi lao risining tau iya suroékki. Aga adammu passalenna alému?" **23** Nappéballi Yohanés, "Iyya'naé iya napowadaé Nabi Yésaya: 'Tau iya goraé ri padang kessi'é: Paratai lalengngé untu' Puwangngé.'" **24** Sining tau iya risuroé ri tau Farisiéro *Sining tau iya risuroé ri tau Farisiéro: iyaré'ga "Mennang iya puraé risuroro iyanaritu tau Farisié" iyaré'ga "mennang".* **25** makkutanasi, "Rékko tenniyako Arung Pappassalama'é, tenniya Elia, tenniya Nabié, magi palé mumacemmé?" **26** Nappéballi Yohanés, "Iyya maccemméka sibawa uwai. Iyakiya ri tengnga-tengngamu engka tau iya dé' muwissengngi. **27** Poléi lebbi ri monri naiya iyya, iyakiya muwi untu' lukkai tulu sapatun-Na dé'to usitinaja." **28** Iya manennaro kajajiyangngi ri Bétania, seddé alauna Salo Yordan onronna Yohanés maccemmé. **29** Pappa bajanana, naitani Yohanés, Yésus lao ri aléna. Nakkeda Yohanés, "Itai, iyanaro Ana' Bimbala'na Allataala iya leddaéngngi dosana linoé. **30** Aléna ritu iya uwassengngé poléi matu lebbi ri monri naiya iyya, iyakiya lebbi battowai naiya iyya, saba' ri wettu dé'napa ujaji, engka mémenni. **31** Ri yolonaro dé' uwissengngi niga Alénaro. Padahal poléka maccemmé sibawa uwai kuwammengngi naissengngi bangsa Israélié." **32** Nappésabbing towi Yohanés iyaé, "Uwitai Rohna Allataala nonno pada-pada jangang-jangangngé polé ri langié naonro ri yasé'-Na. **33** Iyaro wettué dé'pa uwissengngi niga Aléna? Iyakiya Allataala iya suroékka maccemmé sibawa uwai pura makkeda ri iyya 'Rékko muwitai Rohna Allataala nonno, naonro ri yasé'na séddié tau, iyanaritu maccemmé matu sibawa Rohna Allataala.'" **34** Alékuna pura mitai," adanna Yohanés, "nausabbingngi makkedaé Aléna ritu Ana' Allataala." **35** Pappa bajanana, engkasi Yohanés ri onrongngéro sibawa duwa ana' gurunna. **36** Wettunna naita Yésus lalo, makkedani, "Itai! Iyanaro Ana' Bimbala'na Allataala." **37** Iyaro duwaé ana' gurunna Yohanés naéngkalingani ada-adaéro, nanalao maccowériwi Yésus. **38** Nagilinna Yésus limonri, nanaitai mennang

maccowériwi. Nakkutana-Na, "Aga musappa?" Nappéballi mennang, "Rabi, kégai Rabi monro?" -- ('Rabi' bettuwanna guru.) **39** Nakkeda Yésus, "Laono mai, na alému mitai." Laoni mennang sibawa Aléna nenniya mitai kégai monro. Iyaro wettué tetté eppani arawéngngé. Iyaro essoé monroni mennang silaong Aléna. **40** Sala séddinna polé ri Iya duwa tau iya puraé méngkalingai aga napowada Yohanés nainappa lao maccowériwi Yésus, iyanaritu Andréas, silessurena Simon Pétrus. **41** Mapperi-perini Andréas sappai Simon, silessurena, nakkeda ri aléna, "Purani siruntu Mesias!" (Mesias padai Kristus, iyanaritu: Arung Pappassalama'é.) **42** Risilaongenni Simon ri Andréas lao ri Yésus. Ritangngani Simon ri Yésus, nainappa makkeda, "Iko Simon, ana' Yona. Riyasekko matu Kéfas." (Kéfas pada-padaí Pétrus, bettuwanna: bulu batu.) **43** Pappa bajanana, napettuini Yésus untu' lao ri Galiléa. Siruntu'ni Filipus, nakkeda ri aléna, "Laono mai muwaccowéri-Ka!" **44** Assalenna Filipus iyanaritu Bétsaida, iyanaritu onrong naonroiyé Andréas sibawa Pétrus. **45** Siruntu'ni Filipus sibawa Natanaél nakkeda ri aléna, "Siruntu'ni tau iya nasengngé Musa ri laleng Kitta Hukkunna Allataala, sibawa iya nabbirittangngé nabi-nabié. Iyanaritu Yésus polé ri Nazarét, ana'na Yusuf." **46** Iyakiya mappéballiwi Natanaél, "Weddigga séuwa iya makessingngé polé ri Nazarét?" Nappéballi Filipus, "Laono mai na alému mitai." **47** Naitani Yésus Natanaél polé, nakkeda passalenna aléna, "Itai, iyanaro tau Israél tonggetongeng. Dé'gaga apalessuwang ri aléna." **48** Nakkutana Natanaél ri Yésus, "Pékkugi taissekka Pa'?" Nappéballi Yésus, "Riwettu dé'napa naobbiko Filipus, Uwita méménno ri yawana pong araé." **49** Nakkeda Natanaél, "Pa' Guru, Bapa' iyanaritu Ana' Allataala! Bapa' ritu Arunna bangsa Israélié!" **50** Nakkeda Yésus, "Mateppe'ko nasaba Upowadai makkedaé Uwitako ri yawana pong araé? Gau'-gau' iya lebbi battowaé na iyaro muwita matu!" **51** Nakkedapa Yésus, "Tongeng, ateppe'no, muwitai matu langié tattimpa', na malaéka'-malaéka'na Allataala noté ri Ana'na Tolinoé."

2:1 Duwangngesso ri munrinna engka pésta abottingeng ri kota Kana ri Galiléa, na engkai kuwaro indo'na Yésus. **2** Yésus sibawa ana'-ana'

gurun-Na riyobbi towi lao ri péstaéro. **3** Wettunna cappu anggoro'é, makkedani indo'na Yésus lao ri Yésus, "Acappurengngi mennang anggoro." **4** Nappéballi Yésus, "Indo', aja' musuro-Ka. Dé'pa narapii wettunna Uwappaddissengeng alé-Ku." **5** Iyakiya makkedai indo'na Yésus lao risining pattumanié, "Pogau' bawanni aga napowadakko." **6** Engka enneng bémpa napassadiya kuwaro untu' apparelluwang abbissang situru ade' Yahudié. Tungke' bémpa lise'na kira-kira sératu liter. **7** Nakkeda Yésus lao risining pattumaniéro, "Lisekiwi iyaro sining bémpaé sibawa uwai." Nalisekini mennang gangka penno. **8** Nainappa makkeda Yésus lao ri mennang, "Alani céddé' iyaro uwaié makkekkuwangngé namutiwii lao ri pamimping péstaé." Natiwini mennang iyaro uwaié lao ri pamimpinna péstaé, **9** nanakanyaméi uwai iya tappinraénna mancaji anggoro. (Dé' naissengngi polé kégi iyaro anggoro'é, banna sining pattumani iya tiri'éngngi iyaro uwaié bawang missengngi.) Na iyaro pamimping péstaé naobbini bottimpurané, **10** nainappa makkeda ri aléna, "Biyasana tauwé anggoro makessingngé riyolo' napatala, cau manepi sining undangengngé ménung, nainappa anggoro biyasaé. Iyakiya idi Saudara nataroi anggoro kaminang makessingngé lettu makkekkuwangngé!" **11** Iyanaro anu makalallaing mammulang napogau' Yésus. Iyaro napogau'i ri Kana ri Galiléa. Nasibawang tanrangngéro nappaitangngi arajan-Na. Namateppe'na ana'-ana' gurun-Na. **12** Purairo laoni Yésus ri Kapernaum silaong indo'-Na, sining silessuren-Na sibawa sining ana' gurun-Na. Monroni mennang kuwaro siyagangngaré esso ittana. **13** Macawé'nana Ezzo Maraja Paskana Yahudié, laoni Yésus ri Yérusalém. **14** Napoléini Yésus ri Bolana Allataala sining pabbalu' sapingngé, bimbala'é, sibawa jangang-jangangngé; makkuwatoro sining passélé dowie tudang kuwaro. **15** Mébbuni Yésus séuwa cambu polé ri tulué nainappa narukka sininna olokolo'éro, muwi bimbala' iyaré'ga saping polé ri laleng Bolana Allataala. Nabalé'ni sining méjanna passélé-sélé dowie angkanna tassiya-siya dowina lao tulili. **16** Nakkeda lao ri pabbalu' jangang-jangangngé, "Akka manengngi polé kuwaé! Aja' mupancajiwi Bolana Ambo'-Ku onrong dangkang!" **17** Nanaéngngeranni sining ana' gurun-Na aya'na Kitta'éwé, "Pappojik-Ku lao ri Bola-Mu oh Allataala, natunui atik-Ku." **18** Nasining panguwasana

Yahudié naéwani Yésus, adanna mennang, "Cobasai mébbu anu makalallaingngé selaku tanrang lao ri idi makkedaé engka ha'-Mu tinda' pada-padaéwé." **19** Nappéballi Yésus, "Ruttunni Bolaéwé, na ri laleng tellungngesso Upatettongngi matu paimeng." **20** Nakkeda mennang, "Patappulo enneng taunna riyapparelluwang untu' patettongngi iyaé Bolana Allataala. Na iko maéloko patettongngi paimeng ri laleng tellungngesso?" **21** Iyakiya Bolana Allataala iya nasengngé Yésus iyanaritu watakkalé-Na. **22** Jaji rimunri, puranana ripaoto' Yésus polé ri amaténgngé, naéngngeranni ana'-ana' gurun-Na makkedaé iyaro gau'é purai napowada. Namateppe'na mennang lao ri iya tarokié ri laleng Kitta'é sibawa lao ri iya napowadaé Yésus. **23** Ri wettu engkana mupa Yésus ri Yérusalém ri wettu Ramé-Ramé Paskaé, maéga tau mateppe' ri Aléna nasaba sining anu makalallaing iya napogau'é. **24** Iyakiya aléna Yésus dé' natepperiwi mennang, saba' naisseng manengngi sininna tauwé. **25** Dé' naparellu tauwé mabbéré pappakatajang lao ri Aléna passalenna nigi-nigi, saba' aléna missengngi aga iya engkaé ri laleng atinna rupa tauwé.

3:1 Engka séddi pamimping agama polé ri yelle'na tau Farisié iya riyasengngé Nikodémus. **2** Riséuwaé wenni laowi ri Yésus sibawa makkeda, "Bapa' Guru, irissengngi Bapa' risuroi ri Allataala. Saba' dé' muwi séddi tau mulléi mébbu anu makalallaing pada-pada naébbué Bapa', rékko dé' narisibawang ri Allataala." **3** Nappéballi Yésus, "Ateppe'no, dé' séddi tau mulléi mancaji anggotana umma'na Allataala, rékko dé' narijajiyang paimeng." *paimeng: iyaré'ga polé ri yasé.* **4** Nakkeda Nikodémus lao ri Yésus, "Masa' tau battowaé wedding jaji paimeng? Weddigga muttama' paimeng ri laleng parémmananna indo'na nappa rijajiyang paimeng?" **5** Nappéballi Yésus, "Tongeng senna' adak-Ku: rékko tauwé dé' narijajiyang polé ri uwai sibawa polé ri Rohna Allataala, iyaro tauwé dé' nawedding mancaji anggotana umma'na Allataala. **6** Secara mallahérensing rijajiyangngi rupa tauwé ri tomatowaé, iyakiya secara baténg rijajiyangngi ri Rohna Allataala. **7** Aja' muhérensing rékko makkeda-Ka: iko maneng harus'ko rijajiyang paimeng. **8** Mangirii angingngé kégi naélori; riyéngkalingai oninna, iyakiya dé' narisseng polé kégai apoléna sibawa

kégai laona. Makkuwatoro tau iya rijajiyangngé ri Rohna Allataala." **9**
Nakkutana Nikodémus, "Pékkugi iyaro wedding kajajiyang?" **10**
Nappébali Yésus, "Na guruko ri Israél; masa' dé' muwissengngi? **11**
Ateppe'no: mabbicaraki banna passalenna aga iya riissengngé,
namabbéréki asabbiyang banna passalenna aga iya puraé riita; iyakiya dé'
mumaélo tarimai asabbiyattaro. **12** Dé' mumateppe rékko ucuritakko
passalenna gau'-gau' polé ri linoéwé; pékkugi weddikko mateppe', rékko
ucuritakko gau'-gau' passalenna surugaé? **13** Dé' séddi tau pura ménré ri
surugaé, ri lainnaé iya nonnoé ri linoé, iyanaritu Ana'na Tolinoé. **14**
Pada-pada Musa paénré ula tembaga ri sibatangngé aju ri padang kessi'é,
makkuwatoro Ana'na Tolinoé harusu' ripaénré, **15** kuwammengngi
nasininna tau iya matepperiyéngngi lolongengngi atuwong tongengngé
sibawa mannengengngé." **16** Nasaba makkumani Allataala namaseinna
rupa tauwé ri linoéwé, angkanna Nabbéréyangngi Ana' Tungke'na,
kuwammengngi na tungke' tau iya matepperiyéngngi dé' nabinasa
sangadinna lolongengngi atuwong tongengngé sibawa mannengengngé.
17 Saba' nakiringngi Allataala Ana'-Na tenniya untu' madélékiwi linoéwé,
iyakiya untu' passalama'i. **18** Tau iya mateppe'é ri Aléna dé' narihukkung.
Iyakiya tau iya dé'é namateppe' ri Ana'na Allataala purani rihukkung ri
Allataala, nasaba dé' namateppe' ri Ana'na Allataala iya séddi-séddié. **19**
Rituntu'i nallalengiwi gau'éwé: Iyaro tajangngé engkani polé ri linoé,
iyakiya rupa tauwé lebbi napojiwi pettangngé naiya tajangngé, saba' majai
pangkaukenna mennang. **20** Tungke' tau iya pogau'é ja, nabenciwi
tajangngé; dé' namaélo lao ri tajangngé, kuwammengngi pangkaukenna
majaé dé' napaita. **21** Iyakiya tau iya pogau'éngngi élona Allataala, laowi ri
tajangngé kuwammengngi namanessa makkedaé aga napogau' iyanaritu
siturui élona Allataala. **22** Purairo laoni Yésus sibawa ana'-ana' gurun-Na ri
Yudéa. Monroni kuwaro siyagangngaré esso ittana silaong mennang
sibawa maccemmé. **23-24** Iyaro wettué dé'pa nauttama tarungkué
Yohanés. Maccemméi ri Aion, dé' namabéla polé ri Salim, saba' maéga
uwai kuwaro. Poléni sining tauwé ri aléna, nanacemméi mennang. **25**
Siyagangngaré ana' gurunna Yohanés mammulani mappangéwang sibawa
tau Yahudié *tau Yahudié: siyagangngaré kitta mariyoloé powadai séddi

tau Yahudi.* passalenna peraturang apaccingenggé. **26** Laoni mennang ri Yohanés, sibawa makkeda, "Pa' Guru, naéngngerang mupaga Bapa' tau sibawangngéngngi Bapa' ri liwenna Salo Yordanro, iya najellorengngékki Bapa' riyolo? Maccemmé towi makkekkuwangngé, nasininna tauwé laowi ri Aléna!" **27** Nappébali Yohanés, "Dé' naulléi mappunnai agi-agi tolinoé rékko dé' nariwéréng ri Allataala. **28** Alému pura méngkalingaka makkeda, 'Tenniyaka Arung Pappassalama'é. Risuroka poddiyolojiwi Aléna.' **29** Botting makkunraié iyanaritu appunnangennai bottimpurané. Sellaona bottimpuranéro banna tettongngi ranrengngi sibawa méngkalingai, sibawa masennangngi rékko naéngkalingai saddanna bottimpurané. Makkuwatoniro iyya. Makkekkuwangngé masennang senna'ka. **30** Aléna ritu harus' pédé' penting, na iyya pédé' makurang penting." **31** Iya polé ri yasé'é napakacauri manengngi. Iya polé ri linoé rigolongkangngi tolino, sibawa mabbicara passalenna gau'-gau' linoé. Iya polé ri yasé napakacauri manengngi. **32** Mabbicarai passalenna iya puraé naita sibawa naéngkalinga, iyakiya dé' séddi tau mateppe' ri pappésabbiyan-Na. **33** Tau iya mateppe'é ri pappésabbiyan-Naro, nangakuiwi makkedaé tongengngi Allataala. **34** Saba' tau iya nasuroé Allataala untu' palettu'i ada-adanna Allataala, nasaba pura riwérénni Rohna Allataala sukku lao ri Aléna. **35** Ambo'é namaséiwi Ana'-Na, sibawa pura nabbéréyang manengngi akuwasangngé ri Aléna. **36** Tau iya mateppe'é ri Ana'éro lolongengngi matu atuwong mannennungeng. Iyakiya tau iya dé'é namatinulu ri Ana'éro dé' nalolongeng atuwong. Rihukkungngi ri Allataala lettu mannennungeng.

4:1 Naéngkalingani sining tau Farisié makkedaé Yésus lolongengngi sibawa cemméi lebbi maéga ana' guru naiya Yohanés. **2** (Sitongenna Yésus dé' naccemmé, sangadinna ana'-ana'gurun-Na bawang.) **3** Wettunna naisseng Yésus makkedaé naéngkalingani sining tau Farisié passalenna gau'éro, lisuni ri Galiléa polé ri Yudéa. **4** Ri laleng allalengennaro harus'i nalaloi Samaria. **5** Nalettu'na Yésus riséuwaé kota ri Samaria iya riyasengngé Sikhar, dé' namabéla polé ri tana iya nabbéréyangngé Yakub riyolo lao ri Yusuf, ana'na. **6** Kuwaniro monro bujunna Yakub. Matekko senna'i Yésus nasaba allalengengngéro, rimakkuwannanaro tudanni ri

wirinna bujungngé. Iyaro wettué kira-kira tetté seppulo duwa tangassoé.

7-8 Na ana'-ana' gurunna Yésus laoni ri kotaé untu' melli nanré. Napoléna séddi makkunrai Samaria mabbanrong uwai. Nakkeda Yésus ri makkunraiéro, "Bu', tawérék-Ka uwai rinutta!" **9** Nappébali iyaro makkunrai Samariaé, "Puwang tau Yahudi, na iyya tau Samaria; magi Puwang taéllau uwai rinung ri iyya?" (Saba' dé' gaga assisumpungenna sining tau Yahudié sibawa tau Samariaé.) *sining tau Yahudié dé' gaga assisumpungenna sibawa tau Samariaé: iyaré'ga: tau Yahudié dé' namaélo pakéi cangkiri sibawa mangko iya napakéto tau Samaria.* **10** Nappébali Yésus, "Akkalarapanna muwissengngi pabbéréna Allataala sibawa niga iya méllauwé uwai rinung ri iko, tentu méllau tokko uwai rinung ri Aléna, na-Nawérékko matu uwai tuwo." **11** Nakkeda iyaro makkunraié, "Dé' tappunnai banrong Puwang, na iyaé bujungngé malamung senna'. Polé kégaki Puwang lolongeng uwai tuwo?" **12** Yakub, ambo'na toriyolota, mpérékki iyaé bujungngé. Aléna malato uwai rinung polé kuwaé; makkuwatoro ana'-ana'na enrengngé olokolo'na. Tasengngiga Puwang lebbi battowaki na iya Yakub?" **13** Nakkeda Yésus, "Tau iya ménungngéngngi iyaé uwaiéwé madekka mupi paimeng. **14** Iyakiya tau iya ménungngéngngi uwai maéloé Uwabbéréyang, dé'na namadekkana lettu mannennungeng. Saba' uwai maéloé Uwabbéréyang mancajiwi matu mata uwai ri laleng aléna iya jompié massu sibawa mabbéré atuwong mannennungeng." **15** Nakkeda iyaro makkunraié, "Puwang tawéréna iyaro uwaiéro, kuwammengngi dé'na umadekkana; sibawa dé'na naparelluka lisuna kuwaé untu' mala uwai." **16** Nakkeda Yésus, "Laono muwobbii lakkaimmu, nainappa lisu kuwaé." **17** Nappébali iyaro makkunraié, "Dé' uwappunnai lakkai." Nakkeda Yésus, "Tongeng adammu. **18** Saba' wékkalimano kawing, na worowané iya muéwaé siyonrong makkekkuwangngé tenniya lakkaimmu." **19** Nakkeda iyaro makkunraié, "Uwissenni makkekkuwangngé, Puwang séddiwi nabi. **20** Néné-nénéta nasompai Allataala ri buluéwé, iyakiya bangsana Puwang makkedai banna ri Yérusalém bawang onronna tauwé sompai Allataala." **21** Nakkeda Yésus lao ri makkunraiéro, "Ateppe'no, séuwa wettu matu nasompai tauwé Ambo'é, tenniyana ri buluéwé, sibawa tenniyato ri Yérusalém. **22** Iko tau

Samariako sompai iya dé'é muwissengngi, na idi tau Yahudié sompaki iya riissengngé, saba' asalamakengngé poléi ri tau Yahudié. **23** Iyakiya poléi matu wettunna, mala poléni, makkedaé nasibawang akuwasanna Rohna Allataala, nasompai matu tauwé Ambo'é selaku Allataala tongengngé pada-pada naéloriyé Ambo'é. **24** Saba' iyaro Allataala Roh-i, na banna iya nasibawangngé akuwasanna Rohna Allataala naulléi tauwé sompai Ambo'é selaku Allataala iya tongengngé." **25** Nakkeda iyaro makkunraié lao ri Yésus, "Uwisseng Arung Pappassalama'é (iya riyasengngé Kristus) maéloi polé. Rékko poléi, nappaddissengengngi matu sininna séuwa-séuwaé lao ri idi." **26** Nakkeda Yésus, "Iyya'naé. Iyya, iya makkekkuwangngé mabbicara sibawa iko." **27** Iyaro wettué lisuni ana'-ana' gurunna Yésus. Héranni mennang mitai Yésus mabbicara sibawa séddi makkunrai. Iyakiya dé'gaga séddi polé ri mennang makkutana ri makkunraiéro, "Aga parellutta Bu?" Iyaré'ga makkutana lao ri Yésus, "Magi Bapa' nabbicara sibawa makkunraiéro?" **28** Na iyaro makkunraié nasalaini busunna kuwaro nalari lao ri kotaé nanakkeda lao risining tauwé kuwaro, **29** "Laono mai muwitai tau iya powadangngékka sininna puraé upogau'. Naulléga iyanaro Arung Pappassalama'é?" **30** Nasalaini iyaro sining tauwé kotaé nalao ri Yésus. **31** Iyaro wettué ana'-ana' gurunna Yésus naérani Yésus manré. Nakkeda mennang, "Bapa' Guru, anréni." **32** Iyakiya mappébalawi Yésus, "Engka nanré ri alé-Ku, iya dé'é muwissengngi." **33** Nammulana ana'-ana' gurunna Yésus sisullé-sullé makkutana, "Engkaga tau tiwirengngi nanré?" **34** Nakkeda Yésus, "Nanré-Ku iyanaritu maccowériwi élo-Na iya suroék-Ka, sibawa pappurai jamang iya nawéréngngék-Ka. **35** Makkedako, 'Patampuleppi na wettu éngngalang.' Iyakiya makkeda-Ka lao ri iko: Itani sining dare iya maridiénna, sadiyani untu' riyéngngala! **36** Tau iya méngngalaé mammulani nanatarima sarona sibawa paddeppungeng wassélé' untu' atuwong mannennungengngé. Na tau iya mampoé sibawa tau iya méngngalaé weddingngi massennas-sennang massibawa. **37** Iyaé warékkadaé tongengngé towi, 'Iya séddié mattaneng laingngé méngngalai.' **38** Usuroko lao méngngala ri dare iya dé'é mujamai, tau laingngé pura majjama kuwaro, na iko tarimako saro polé ri jama-jamanna mennang." **39** Maéga tau Samaria pabbanuwana kotaéro mateppe' lao ri Yésus, nasaba

makkedai iyaro makkunraié, "Napowadai lao ri iyya sininna puraé upogau'." **40** Na wettunna iyaro sining tau Samariaé siruntu Yésus, naéllauni mennang sibawa masero kuwammengngi naonro silaong mennang. Jaji monroni Yésus kuwaro duwangngesso ittana. **41** Napédé maégana tau mateppe' ri Yésus nasaba aga pura nappagguruwang lao ri mennang. **42** Nakkeda mennang lao ri makkunraiéro, "Mateppe'ni makkekkuwangngé, tenniya nasaba aga pura mupowadaé lao ri idi, iyakiya nasaba alétana pura méngkalingai, sibawa missengngi makkedaé mémengngi Pappassalama'nai linoé." **43** Labe'nana duwangngesso monro ri Sikar, laoni Yésus ri Galiléa. **44** Yésus muto pura makkeda, "Séddié nabi dé' naripakalebbi ri wanuwanna." **45** Iyakiya wettun-Na lettu ri Galiléa, sining tauwé kuwaro duppaiwi sibawa masennang atinna, saba' engkai mennang ri Yérusalém wettunna Esso Maraja Paskaé, napurani naita maneng iya napogau'é Yésus. **46** Nainappa Yésus lisu ri Kana ri Galiléa, iya naonroiyé pinrai uwai mancaji anggoro. Ri kotaéro engka séddi pegawé saoraja iya malasaé ana'na ri Kapernaum. **47** Wettunna naéngkalinga makkedaé engkani Yésus ri Galiléa polé ri Yudéa, laoni ri Yésus nanaéllauwi Yésus lao ri Kapernaum untu' pajjappai ana'na iya mawé'enna maté. **48** Nakkeda Yésus lao ri pegawé saorajaéro, "Rékko dé' muwitai anu makalallaingngé, dé' mumateppe." **49** Nappébali pegawé saorajaéro, "Puwang, apperi-perini lao riwettu dé'napa namaté ana'ku." **50** Nakkeda Yésus lao ri pegawéro, "Laono, majjappani ana'mu." Mateppe'ni iyaro tauwé ri ada-adanna Yésus, nainappa lao. **51** Ri tengnga laleng, poléni sining pattumaninna nanabbirittangngi, "Majjappani ana'ta Puwang." **52** Nakkutana lao ri mennang, tetté siyaga iyaro ana'é najjappa. Nappébali mennang, "Kira-kira tetté séddi iwenni' tangassoé nasoro semmenna." **53** Naéngngeranni ambo'na iyaro ana'é makkedaé iyaro wettué nakkeda Yésus lao ri aléna, "Majjappani ana'mu." Namateppe'na ri Yésus sibawa sininna kaluwargana. **54** Iyanaro anu makalallaing maduwaé iya napogau'é Yésus ri Galiléa polénana ri Yudéa.

5:1 Purairo engka ramé-ramé Yahudi, nalaona Yésus ri Yérusalém. **2** Ri Yérusalém ri seddéna "Sumpang Bimbala" engka séuwa kolang *ri

seddēna "Sumpang Bimbala'é" engka séddi kolang: iyaré'ga macawé'é "Kolang Bimbala'é" engka séddi onrong.* iya riyasengngé Bétésda *Bétésda: siyagangngaré kitta mariyoloé: Bétzata.* ri laleng basa Ibrani. Kuwaro engka lima légo-légona. **3** Ri légo-légoéro maéga tau malasa léwu; engka buta, engka képpang, na engkato péso'. **Mattajeng manengngi mennang taggocang iyaro uwaina kolangngé. 4 Saba' biyasai malaéka'na Puwangngé nonno ri lalenna kolangngéro nanagocangngi uwaina. Na tau malasa iya bunge' muttama'é ri laleng kolangngéro ri wettu taggocanna uwaina majjappai matu polé ri lasa aga iya kennaéngngi.** **5** Ri onrongngénnaro engka séddi tau worowané iya telluppuloé aruwa taung ittana malasa. **6** Naitai Yésus léwu kuwaro, sibawa naissenna makkedaé maitta senna'ni malasa; nakkutanana Yésus ri tauwéro, "Maélokoga majjappa?" **7** Nappéballi iyaro tauwé, "Bapa', dé' gaga tau kuwaé puttama'ka ri laleng kolangngé wettunna taggocang uwaina. Nappaka mattuju lao ri kolangngé, napoddiyoloina tau laingngé muttama'." **8** Nakkeda Yésus lao ri tauwéro, "Oto'no, akkai tappérému namujoppa." **9** Iyatoro wettué najjappa iyaro tauwé. Nakkani tappéréna nanajoppa. Iyaro gau'é kajajiyangngi ri esso Saba'é. **10** Rimakkuwannanaro sining tau makuwasana Yahudié makkedai lao ri tau iya nappa majjappaéro, "Iyaé essoé, esso Saba'i. Dé' naweddikko makkai tappérému." **11** Iyakiya mappéballiwi iyaro tauwé, "Tau iya pajjappaékka onna suroka makkai tappéréku sibawa joppa." **12** Nakkutana mennang, "Niga suroko makkai tappérému sibawa joppa?" **13** Iyakiya tau iya majjappaénnaro dé' naissengngi taunna, saba' lennye'ni Yésus ri yelle'na tau maégaéro. **14** Nainappa Yésus siruntu iyaro tauwé ri laleng Bolana Puwangngé, nakkeda lao ri tauwéro, "Makkekkuwangngé majjappano. Aja'na mumadosasi, kuwammengngi aja' mupéneddingiwi iya lebbi majaé." **15** Nanalaona iyaro tauwé nanapowadangngi sining panguwasana Yahudié makkedaé Yésus ritu pajjappai. **16** Narimakkuwannanaro makkuragani mennang callai Yésus, saba' purai napajjappa tauwé ri esso Saba'é. **17** Iyakiya makkedai Yésus lao ri mennang, "Ambo'-Ku majjamai matteru-teru lettu makkekkuwangngé, na Iyya majjamato." **18** Iyaro ada-adaé nassabari sining panguwasana Yahudié napédé' makkuraga untu'

mpunoi. Napogau'i mennang iyaro, tenniya banna nasaba najjalékkai peraturanna agamaé passalenna esso Saba'é, iyakiya nasaba makkeda towi iyaro Allataala Ambo'-Na; bettuwanna napappadai Aléna Allataala. **19** Nabalini Yésus sining tauwéro makkuwaé, "Ateppe'no, dé'gaga naullé pogau' Ana'é sibawa akuwasang aléna. Banna iya napogau' aga iya naitaé napogau' Ambo'-Na. Saba' aga napogau' Ambo'é, iyatoro napogau' Ana'é. **20** Saba' Ambo'é namaséiwi Ana'é sibawa nappaitangngi sininna iya napogau'é Aléna. Mala Ambo'é maéloi mappaitangngi ri aléna sining pangkaukeng iya lebbi battowaéppasi, angkanna hérakko. **21** Iyaro Ambo'é napaoto'i tau maté, sibawa nawéréngngi mennang atuwong tongengngé sibawa mannéngngé; makkuwatoro Ana'é Nabbéréyangngi atuwong mannéngngé lao ri tau iya maéloé nawéréng atuwong. **22** Aléna Ambo'é dé' nadélékiwi niga-niga. Sininna akuwasangngé untu' madéléki pura nabbéréyanni lao ri Ana'-Na. **23** Napogau'i Ambo'é iyaro kuwammengngi nasinna tauwé pakalebbii Ana'é pada-pada mennang pakalebbii Ambo'é. Tau iya dé'é napakalebbii Ana'é dé'to napakalebbii Ambo'é iya suroéngngi Ana'é. **24** Tongeng senna' ada-adak-Kué: Tau iya pénessaiyéngngi ada-adak-Kué, sibawa mateppe' lao ri iya suroék-Ka, mappunnangiwi atuwong mannéngngé. Dé' matu narihukkung: leppe'ni polé ri amaténgngé nalolongengngi atuwongngé. **25** Ateppe'no: Poléi matu wettunna -- mala narapini wettunna -- naéngkalingai matu tau maté saddanna Ana'na Allataala. Na tau iya méngkalingaéngngi tuwoi matu. **26** Pada-pada aléna Ambo'é assalennai atuwongngé, napancaji towi Ana'-Na assalenna atuwongngé. **27** Purani nawéréng Ana'-Na ha' untu' madéléki, saba' Ana'na Tolinoé. **28** Aja' muhérang méngkalingai iyaé gau'é, saba' poléi matu wettunna makkedaé sininna tau iya matéenna naéngkalingai saddan-Na, **29** nappa massu polé ri tampungngé. Tau iya pogau'éngngi madécéngngé moto'i matu untu' tuwo. Iyakiya tau iya pogau'é ja moto'i matu untu' rihukkung." **30** "Dé'gaga uwullé pogau' polé ri élo alé-Ku. Banna uwadélékiwi situru napparéngngé Allataala. Na apettuk-Ku adélé'i, saba' dé' Uwaccowériwi élo alé-Ku, sangadinna élona Ambo' iya suroék-Ka. **31** Akkalarapanna mabbéré-Ka asabbiyang passalenna alé-Ku, iyaro asabbiyangngé dé'

nawedding riyatepperi. **32** Iyakiya engka tau laing iya mabbéré asabbiyang passalek-Ku, na-Uwisseng makkedaé iyaro asabbiyanna tongengngi. **33** Kirikko suro lao ri Yohanés, namabbéreni asabbiyang iya tongengngé passalek-Ku. **34** Upowadai gau'éwé, tenniya nasaba Uwapparelluwangngi asabbiyang polé ri tolinoé, iyakiya kuwammengngi naripassalama'ko. **35** Iyaro Yohanés pada-padai lampu malluwa'é sibawa iya mattaparengngé cahaya. Untu' wettu iya dé'é namaitta masenna'ko tarimai cahyanaro. **36** Iyakiya asabbiyak-Ku lebbi battowai naiya asabbiyanna Yohanés. Aga iya makkekkuwangngéwé Upogau', iyanaritu jama-jamang iya nassurowangngé Ambo'é lao ri Iyya, pabuttiwi makkedaé Ambo'é pura suro-Ka. **37** Na Ambo'é iya suroék-Ka mabbéré towi asabbiyang passalek-Ku. Iko dé'pa naengka muwéngkalingai saddan-Na iyaré'ga muwitai tappa-Na. **38** Ada-adan-Na dé' naonro ri laleng atimmu saba' dé' mumateppe lao ri Iyya iya Nasuroé. **39** Muwagguruiwi Kitta'é saba' muwasengngi makkedaé nasibawang caraéro mappunnaiko atuwong mannengengngé. Na aléna iyaro Kitta'é mabbéré asabbiyang passalek-Ku. **40** Iyakiya dé' mumaélo lao ri Iyya untu' lolongengngi atuwong mannengengngé. **41** Dé' usappa pappoji polé ri tolinoé. **42** Uwissekko. Uwissekko dé' muwamaséiwi Allataala ri laleng atimmu. **43** Poléka ri laleng akuwasanna Ambo'-Ku, iyakiya dé' mutarima-Ka. Iyakiya rékko tau laingngé poléi ri laleng akuwasang ri aléna, maéloko tarimai. **44** Pékkugiko wedding mateppe', rékko sappako pappojiyang polé ri pada-padammu, nadé' muwakkuraga sappa pappojiyang Allataala iya Séuwaé? **45** Aja' muwasengngi Upassalako matu ri yolona Ambo'é. Mala iya passalaékkko matu iyanaritu Musa, tau iya muwaddennuwangiyé. **46** Akkalarapanna mateppe'ko lao ri Musa, mateppe' tokko matu lao ri Iyya, saba' naokii ritu passalek-Ku. **47** Iyakiya rékko dé' mumateppe lao ri aga iya naokié Musa, pékkugiko wedding mateppe' lao ri aga iya Upowadaé?"

6:1 Siyagangngaré wettu ri munrinna, laoni Yésus ri liwenna Tappareng Galiléa, iya riyasengngétto Tappareng Tibérias. **2** Lettu'nana kuwaro, maéga tau maccowériwi saba' purani mennang naita sining anu makalallaingngé iya napogau'é ri laleng napajjappana sining tau malasaé. **3**

Ménré'ni Yésus ri yasé'na bulué, natudang kuwaro sibawa ana'-ana' gurun-Na. **4** Iyaro wettué macawé'ni Ezzo Maraja Paska Yahudié. **5** Wettunna Yésus makkita mattulili, Naitani tauwé mattinro-tinroseng lao ri Aléna. Nakkeda lao ri Filipus, "Kégaki wedding melli nanré, kuwammengngi nasininna tauwéwé weddingngi manré?" **6** (Naisseng Yésus aga Napogau' matu, iyakiya makkedamakkuwairo saba' maéloi mojiwi Filipus.) **7** Nappé'wali Filipus, "Roti elli duwa ratué dowi péra' *dowi péra': Séddi dowi péra' iyanaritu gaji siesso untu' séddi koli biyasa.* dé' nagenne untu' sining tauwéwé, namuni tungke' tau céddé bawang nalolongeng." **8** Séddi ana' gurunna Yésus laingngé, iyanaritu Andréas, silessurena Simon Pétrus, makkedai, **9** "Kuwaé engka ana' worowané mappunnai lima roti sibawa duwa balé. Iyakiya aga bettuwanna iyaro untu' tau makkuwaéwé égana?" **10** Nakkeda Yésus, "Suroi sining tauwéro tudang." Ri onrongngéro engka maéga wella, jaji iyaro sining tauwé tudanni ri wellaé -- iya manenna engka kira-kira limassebbu tau worowané. **11** Nainappa nala Yésus iyaro rotié, nanasukkuru ri Allataala. Purairo nabagé-bagéni iyaro sining rotié lao ri tau maégaéro. Nainappa sukkuru'to nanabagé-bagéi iyaro sining balé, nanréna mennang gangka messo. **12** Puranana manré maneng gangka messo, makkedani Yésus lao ri ana'-ana' gurun-Na, "Paddeppungengngi lebbinna iyaro nanré; aja' naengka tabbé." **13** Napaddeppungengngi mennang seppulo duwa baku penno lebbinna iyaro nanré polé ri limaé roti iya nanré tau maégaéro. **14** Wettunna naita tau maégaé anu makalallaing iya napogau'é Yésus, makkedani mennang, "Iya tongennaé nabi riyamménasaiyé lao ri linoé!" **15** Naissengngi Yésus mennang maéloi polé untu' passai mancaji arunna mennang. Rimakkuwannanaro laoni massala ri daéra mabbulu-bulué. **16** Mammulanana mawenni essoé, nonnoni ana'-ana' gurunna Yésus ri tapparengngé. **17** Nainappa ménré mennang ri lopié malléttoiwi tapparengngéro mattuju ri Kapernaum. Mapettanni essoé nadé'pi Yésus polé ri mennang. **18** Nammulana mabbombang tapparengngé nasaba anginraja. **19** Sompe'nana kira-kira lima iyaré'ga enneng kilo, naitani Yésus polé joppa ri tompo'na uwai. Métau senna'ni mennang. **20** Iyakiya makkedai Yésus lao ri mennang, "Aja' mumétau, Iyya'é!" **21**

Namasennanna atinna mennang tarimai ri lalen-Na lopié, na iyatoro wettué nalettu' lopinna mennang ri onrong nakkattaiyé. **22** Pappa bajanana tau maégaé iya monroé mupa ri liweng tappareng, naéngngeranni makkedaé séddimi bawang lopi engka kuwaro. Naisseng mennang makkedaé joppiani ana'-ana' gurunna Yésus sibawa iyaro lopié, na Yésus dé' naccowé. **23** Nasiyagangngaré lopi polé ri Tibérias lettu sibawa mallabu ri seddéma onronna tau maégaéro manré roti puranana Puwangngé méllau sukkuru'. **24** Wettunna naita tau maégaéro muwi Yésus iyaré'ga ana'-ana' gurun-Na dé'i kuwaro, ménré toni mennang ri lopié nalao ri Kapernaum sappai Yésus. **25** Wettunna iyaro sining tauwé siruntu Yésus ri liweng tappareng, makkutanani mennang ri Aléna, "Pa' Guru, siyaganna taengka Pa' kuwaé?" **26** Nappéballi Yésus, "Tongeng, musappa-Ka tenniya mupahangngi akkattana iyaro sining anu makalallaingngé iya Upogau'é, iyakiya nasaba purano manré gangka messo. **27** Aja' muwajjama untu' lolongeng nanré iya weddingngé cappu sibawa makebbong. Ajjamako untu' lolongeng nanré iya dé'é nawedding makebbong sibawa mabbéréwé atuwong mannennungeng. Iyaro nanré nabbéréyangngi matu Ana'na Tolinoé lao ri iko, saba' purani rilanti ri Allataala Ambo'é." **28** Namakkutanana mennang ri Yésus, "Aga harusu' ripogau' untu' turusiwi élona Allataala?" **29** Nappéballi Yésus, "Iyanaé naélori Allataala polé ri iko: Ateppe'ko lao ri iya nasuroé Allataala." **30** Nakkeda mennang, "Rékko makkuwaitu butti aga wedding nabbéréyang Bapa' kuwammengngi nariita sibawa mateppe'ki lao ri Bapa'? Aga maélo napogau' Bapa'? **31** Néné-nénéta manréi manna ri padang kessi'é. Pada-pada tarokié ri laleng Kitta'é, 'Nawéringngi mennang manré roti polé ri surugaé.'" **32** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Tongeng ateppe'no: Tenniya Musa, sangadinna Ambo'-Ku ritu iya mpéréngngékko *Tenniya Musa ... mpéréngngékko: iyaré'ga: Aga iya nabbéréyang Musa lao ri iko tenniya.* roti iya tongengngé polé ri surugaé. **33** Saba' roti iya nabbéréyangngé Allataala iyanaritu iya nonnoé polé ri surugaé sibawa mabbéré atuwong lao ri rupa tauwé ri linoé." **34** Nakkeda mennang, "Bapa', tuli wérénni iyaro rotié." **35** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Iyya'na roti iya mabbéré atuwong. Tau iya laowé ri Iyya dé'na namalupu lettu mannennungeng. Sibawa tau iya mateppe'é ri Iyya dé'na namadekkana

lettu mannennungeng. **36** Iyakiya pada-pada pura Upowadangngékko, namuni pura muwita-Ka, dé'to mumateppe. **37** Sininna tauwé iya nabbéréyangngé Ambo'é lao ri Iyya laowi matu ri Iyya. Dé' Umaélo sampéyangngi nigi-nigi lao ri Iyya. **38** Saba' nonno-Ka polé ri surugaé, tenniya untu' pogau'i élo ri aléku, sangadinna élo-Na iya suroék-Ka. **39** Na iyanaé élo-Na iya suroék-Ka: kuwammengngi nasininna tauwé iya nawéréngngék-Ka, dé' nateddeng muwi séddi; iyakiya kuwammengngi Upaoto'i mennang ri Ezzo Kiyame'. **40** Mémeng iyanaé élona Ambo'-Ku: Kuwammengngi sininna iya mitaéngngi Ana'é sibawa mateppe' ri Aléna mappunnai atuwong mannennungeng, sibawa Upatuwoi paimeng ri Ezzo Kiyame'." **41** Nammulana mannoko'-noko' sining tau Yahudié lao ri Yésus, saba' makkedai, "Iyya'na roti iya nonno'é polé ri surugaé." **42** Nakkeda mennang, "Tenniyaga iyaé Yésus, ana'na Yusuf? Riisseng ambo' indo'-Na! Pékkugi weddingngi makkeda makkedaé nonnoi polé ri surugaé?" **43** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Aja' muwannoko'-noko'. **44** Dé' séddi tau wedding polé ri Iyya, rékko Ambo' iya suroék-Ka, dé' natiwii lao ri Iyya; na nigi-nigi polé, Upaoto'i matu ri Ezzo Kiyame'. **45** Ri laleng Kitta'na Nabi-nabié tarokii makkuwaé, 'Sinnina tauwé ripaggurui matu ri Allataala.' Jaji sininna tau méngkalingaéngngi Ambo'é sibawa magguru polé ri Aléna, laowi ri Iyya. **46** Iyakiya tenniya bettuwanna makkedaé engka tau purani naita Ambo'é. Banna iya polé ri Allataala, pura mitai Ambo'é. **47** Issengngi: Tau iya mateppe'é, mappunnaiwi atuwong mannennungeng. **48** Iyya'na roti iya mabbéré atuwong. **49** Nénému manré manna ri padang kessi'é sibawa maté towi mennang. **50** Iyakiya dé' nakkuwaro roti nonnoé polé ri surugaé; tau iya manrééngngi iyaro rotié dé' namaté. **51** Iyya'na roti nonnoé polé ri surugaé -- roti iya mabbéré atuwong. Tau iya manrééngngi iyaé rotié tuwoi matu mannennungeng. Roti iya maéloé Uwabbéréyang untu' atuwonna rupa tauwé ri linoé iyanaritu juku-Ku." **52** Naéngkalinganaro, mappangéwanni sining tau Yahudié pada iya muto. Nakkeda mennang, "Pékkugi iyaé tauwé wedding nabbéréyang juku-Na lao ri idi untu' riyané?" **53** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Ateppe'no: Rékko dé' muwanréi jukuna Ana'na Tolinoé sibawa muwénungngi dara-Na, dé' tongeng muwappunnai matu atuwong ri laleng alému. **54** Tau iya

manrééngngi juku-Ku sibawa ménungngi dara-Ku mappunnai atuwong mannennungeng sibawa Upaoto'i matu ri Ezzo Kiyame'. **55** Nasaba tongengngi juku-Ku nanré sibawa tongengngi dara-Ku énungeng. **56** Tau iya manrééngngi juku-Ku sibawa ménungngéngngi dara-Ku, tette'i masséddi sibawa Iyya, enrengngé Iyya sibawa aléna. **57** Ambo' iya tuwoéro, nasuro-Ka na Iyya tuwo tokka polé ri Ambo'é. Nakkuwatoro tau iya manrééngngi juku-Ku, tuwoi polé ri Iyya. **58** Iyya'naé roti iya nonnoé polé ri surugaé: tenniya roti nanré néné-nénému. Nasaba purana nanré iyaro rotié, maté muwi mennang. Iyakiya tau manrééngngi iyaé rotié tuwoi matu mannennungeng." **59** Iya manennaro napowadai Yésus wettunna mappaggurui ri bola assompangngé ri Kapernaum. **60** Purana naéngkalinga iyaro ada-adanna Yésus, maéga ri yelle'na ana'-ana' gurun-Na makkeda, "Matane senna' iyaé pappagguruwangngé. Niga mulléi tarimai?" **61** Naissengngi Yésus makkedaé mannoko'-noko'i ana'-ana' gurun-Na passalenna gau'éro. Nakkedana, "Tassinggukkoga nasaba ada-adaéro? **62** Pékkugi jajinna matu rékko muwitai Ana'na Tolinoé ménré paimeng ri onronna mammulangngé? **63** Iya patuwoéngngi rupatauwé iyanaritu Rohna Allataala. Awatangenna rupa tauwé dé'gaga gunana. Ada-ada iya Upalettukengngékkocé iyanaritu ada-adanna Rohna Allataala iyanaritu ada-ada iya mabbéré atuwong. **64** Iyakiya engka mupa ri yelle'mu dé' namateppe'." (Naissengngi Yésus ri pammulanna mupa nigi-nigi iya dé'é namaélo mateppe', sibawa niga bali'bellariwi matu.) **65** Nakkedasi Yésus, "Iyanaro saba'na Upowadakko makkedaé dé' séddi tau mulléi polé ri Iyya, rékko tenniya Ambo'é palaloi." **66** Mappammulai wettuéro maégani ana' gurun-Na salaiwi, sibawa dé'na namaélo maccowérini. **67** Nanakkutana Yésus lao ri iya seppulo duwa ana' gurun-Na, "Maélo tokkoga salai-Ka?" **68** Nakkeda Simon Pétrus ri Yésus, "Puwang, niga maélo rilaowi? Ada-adatta Puwang mabbéré atuwong mannennungeng. **69** Mateppe'ni sibawa riyesserinna makkedaé Puwangngé ritu suro mapaccing polé ri Allataala." **70** Nappébali Yésus, "Tenniyaga Iyya piléko iya seppulo duwa tauwéwé? Namuni séddi ri yelle'mu iyanaritu Sétang!" **71** Iya nasengngé Yésus iyanaritu Yudas ana'na Simon Iskariot. Saba' muni Yudas séddiwi polé ri iya seppulo duwa ana' gurunna Yésus, nabali'bellariwi matu Yésus.

7:1 Purairo, lao tulilini Yésus ri Galiléa. Dé' namaélo lao ri daéra Yudéa saba' sining panguwasana Yahudié kuwaro maéloi mpunoi. **2** Iyaro wettué macawé'ni Esso Maraja Kalampang Daud-daungngé. **3** Nakkeda silessu-silessurena Yésus lao ri Aléna, "Salaini iyaé onrongngé namulao ri Yudéa, kuwammengngi na ana'-ana' gurun-Mu weddingngi naitato jama-jamam-Mu. **4** Dé'gaga tau subbui matu aga iya napogau'é, rékko maéloi tarompo. Rékko Mupogau'i gau'-gau' pada-padaéro, naissengngi sininna linoé!" **5** (Saba' silessu-silessuren-Na dé'to namateppe' ri Aléna.) **6** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Dé'pa narapii wettuk-Ku, iyakiya untu' iko, tungke' wettu wedding. **7** Iyaé linoé dé' namungking nabenciko. Iyakiya Iyya mémeng ribencika ri linoé saba' tuli makkeda-Ka lao ri linoé makkedaé maja pangkaukenna. **8** Laono alé-alému ri ramé-raméro. Iyya dé' ulao *Iyya dé' ulao: siyagangngaré kitta mariyoloé: Iyya dé'pa ulao.* saba' dé'pa narapii wettunna untu' alé-Ku." **9** Makkuwaniro ada-adanna Yésus lao risining silessuren-Na, nanaonrona ri Galiléa. **10** Laonana sining silessurena Yésus ri ramé-raméro, lao toni Yésus alé-aléna mammekko-mekko dé' naissengngi tauwé. **11** Sillampé ramé-raméro, sining panguwasana Yahudié sappai sibawa makkutana-kutana, "Kégani?" **12** Maéga tau mammula mabbici'-bici' passalenna Aléna. Engka makkeda, "Tau décéngngi." Engkato makkeda, "Dé! Napapusai tau maégaé." **13** Iyakiya dé' séddi tau barani mabbicara terus-terang passalenna Aléna saba' métaui risining tomakuwasana Yahudié. **14** Mattengngangngi ramé-ramé, nauttama Yésus ri laleng Bolana Puwangngé, nappammula mappagguru. **15** Hérang senna'ni tomakuwasana Yahudié, nakkeda, "Pékkugi iyaé tauwé weddingngi naisseng maéga makkuwa, padahal dé' naengka nassikola?" **16** Nappébali Yésus, "Iya Uwappagguruwangngéwé tenniya pappagguruwak-Ku, iyakiya pappagguruwan-Na iya suroék-Ka. **17** Tau iya maéloé turusiwi élona Allataala, naisseng matu polégi iyaro Uwappagguruwangngé ri Allataala iyaré'ga ri alé-Ku muto. **18** Tau iya mabbéréyangngéngngi pappagguruwana sappai alebbireng untu' aléna. Iyakiya tau iya sappae alebbireng untu' iya suroéngngi, malempu iyaro tauwé, dé' bellé ri aléna. **19** Dé'ga napura Musa mpérékko parénta-paréntana Allataala? Iyakiya ri yelle'mu dé'gaga turusiwi parénta-

paréntaéro. Magi mumaélo mpuno-Ka?" **20** Nappébali tau maégaéro, "Jangek-Ko! Niga maélo mpuno-Ko?" **21** Nappébali Yésus, "Séddi bawang jamang Upogau' ri esso Saba'é, namuhérang. **22** Nawérékko Musa peraturang untu' massunna -- namuni iyaro sunna'é dé' napolé ri Musa assalenna, iyakiya poléi ri ambo'na toriyolota ri yolona Musa. Rimakkuwannanaro muwi ri esso Saba'é maélo tokko sunna'i tauwé. **23** Mupogau'i iyaro kuwammengngi aja' muwajjalékkai peraturanna Musa passalenna sunna'é, magi mumacai lao ri Iyya nasaba Upajjappai sininna watakkaléna tauwé ri esso Saba'é? **24** Aja' muadélékiwi tauwé situru iya paitaé, iyakiya situru iya adélé'é." **25** Nainappa engka siyagangngaré tau Yérusalém makkeda, "Tenniyaga iyanaé taunna iya mattengngangngé risappa untu' riyuno? **26** Itani mabbicarai siélo-élona ri yolona tau maégaé, nadé'gaga makkeda agaga lao ri Aléna! Napahanniga sining panguwasata makkedaé iyanaé Arung Pappassalama'é? **27** Iyakiya rékko poléi Arung Pappassalama'é, dé' séddi tau missengngi polé kégi assalen-Na! Padahal riisseng idi polé kégi assalen-Na iyaé tauwé." **28** Wettu mappaggurunna Yésus ri laleng Bolana Allataala, gorani sibawa sadda battowa, "Jaji muwissenniga niga Iyya'é, sibawa polé kégi assalek-Ku? Dé' Upolé nasabaélo alé-Ku. Risuroka ri iya engkaé ha'na suro-Ka, sibawa weddingngi riyatepperi. Iyakiya iko dé' muwissengngi Aléna. **29** Uwisseng Aléna, nasaba assalek-Ku poléi ri Aléna, na Aléna ritu suro-Ka." **30** Iyatoro wettué namacinna tikkengngi Yésus, iyakiya dé'gaga barani makkatenningngi, nasaba dé'pa narapii wettunna. **31** Maéga ri yelle'na sining tauwéro mammulani mateppe' ri Aléna, sibawa makkeda, "Rékko poléi Arung Pappassalama'é, naulléga pogau'i lebbi maéga anu makalallaing naiya iyaé tauwé?" **32** Naéngkalingani sining tau Farisié pékkugi tau maégaéro mabbici'-bici' passalenna Yésus. Rimakkuwannanaro, sibawani kapala-kapala imangngé nasuroi siyagangngaré pengawalna Bolana Puwangngé lao tikkengngi Yésus. **33** Nakkeda Yésus lao ri tau maégaé ri laleng Bolana Puwangngé, "Cinampe' bawang Usibawakko. Purairo lisu-Ka matu lao ri iya suroék-Ka. **34** Musappa-Ka matu, iyakiya dé' mulléi lolongek-Ka; saba' dé' mulléi lao ri onrong Uwonroiye." **35** Nakkeda sining tomakuwasana Yahudié séddié

lao ri laingngé, "Kégai maélo lao iyaé tauwé nadé' nirullé runtu'i? Maéloiga lao risining tau Yahudié iya monroé ri saliwempanuwa ri yelle'na tau Yunanié, sibawa paggurui tau Yunanié? **36** Aga akkatta-Na nakkeda makkedaé maéloki sappai, iyakiya dé' nirullé runtu'i sibawa dé' nirullé lao ri onrong Naonroiyé?" **37** Ri esso paccappurena ramé-raméro, iyanaritu esso kaminang pentingngé. Tettonni Yésus ri laleng Bolana Allataala nainappa gora, "Tau iya madekkaé sitinajai lao ri Iyya untu' ménung. **38** Passalenna tau iya mateppe'é ri Iyya, tarokii ri laleng Kitta'é: 'Polé ri atinna massolo'i solo'-solo' uwai iya mabbéré atuwong.' " *Ada-adanna Yésus ri laleng aya' **37-38** weddingngi ribettuwangi: "Tau iya madekkaé sitinajai lao ri Iyya, sibawa tau iya mateppe'é ri Iyya sitinajai ménung. Pada-pada iya napowadaé Kitta'é: 'Polé ri laleng atin-Na massolo'i uwai iya mabbéré atuwong.' " * **39** (Mabbicarai Yésus passalenna Rohna Allataala, iyanatarimaé matu sining tau iya mateppe'é ri Aléna. Saba' iyaro wettué dé'pa nariyabbéréyang Rohna Allataala; saba' dé'pa naripakalebbi Yésus sibawa amatén-Na.) **40** Maéga tau méngkalingai aga napowada Yésus, na ri yelle'na mennang engka makkeda, "Iyaé tauwé pasti iyanaro Nabié!" **41** Iya laingngé makkedai, "Iyanaé Arung Pappassalama'é!" Iyakiya engkato makkeda, "Ah? masa' Arung Pappassalama'é polé ri Galiléa? **42** Ri laleng Kitta'é tarokii makkedaé Arung Pappassalama'é iyanaritu wija-wijanna Daud sibawa poléi matu ri Bétléhém, iyanaritu kampong assalenna Daud." **43** Angkanna mappammulani mappangéwang sining tauwé passalenna Yésus. **44** Engka maélo tikkengngi, iyakiya dé' séddi tau makkateningngi. **45** Wettunnana lisu sining pengawalna Bolana Allataala iya risuroé tikkengngi Yésus, makkutanani kapala-kapala imangngé sibawa sining tau Farisié lao ri mennang, "Magi nadé' mutiwii Aléna lao kumaiyé?" **46** Nappéballi sining pengawal-éro, "Wah, dé'pa naengka tau mabbicara pada-padan-Na!" **47** Nakkeda sining tau Farisiéro, "Napapusatonoga?" **48** "Engkaga sining panguwasata iyaré'ga tau Farisié mateppe' ri aléna? **49** Iyakiya tau maégaéwé dé' naissengngi hukkunna Musa, sibawa muwi maga ritanroi toni mennang." **50** Sala séddinna ri yelle'na sining tau Farisiéro iyanaritu Nikodémus iya puraé lao ri Yésus. Nakkeda Nikodémus lao risining tau Farisi laingngé, **51** "Manuru Hukkungngé,

sédidié tau dé' nawedding rihukkung riwettu dé'napa nariyéngkalinga parakarana sibawa riparéssa pangkaukenna." **52** Nappéballi mennang, "Polé ri Galiléa tokkoga? Paréssa bawanni Kitta'é! Muwitai matu makkedaé dé'gaga nabi iya assalenna *dé' gaga nabi iya assalenna: séddi kitta mariyoloé: iyaro nabié dé' matu napolé.* polé ri Galiléa!" **53** Purairo, lisu manenni tauwé ri bolaé.

8:1 Iyakiya laowi Yésus ri Bulu-bulu Zaitun. **2** Pappa bajanana maélé senna'ni laosi ri Bolana Allataala, namaéga tau lao ri Aléna. Tudanni Yésus, nappammula paggurui mennang. **3** Na iyaro wettué, guru-guru agamaé sibawa sining tau Farisié natiwini ri Yésus séddi makkunrai iya napoléiyé malaweng. Nasuroni mennang iyaro makkunraié tettong ri tengnga-tengnga, **4** nainappa makkeda ri Yésus, "Bapa' Guru, iyaé makkunraié ripoléiwi malaweng. **5** Ri laleng Hukkunna Musa engka peraturang makkedaé, makkunrai makkuwaéwé harus'u rigenrung batu gangka maté. Pékkugi pallolongenna Bapa'?" **6** Makkutana makkuwairo mennang untu' palaiwi siyo-siyo Yésus, kuwammengngi weddingngi mennang passalai. Iyakiya cuku' bawammi Yésus, nanaroki sibawa liman-Na ri tanaé. **7** Wettunna mennang maddessa matteru, congani nakkeda lao ri mennang, "Tau iya dé'é nappunnai dosa ri yelle'mu, iyanaritu bunge' genrungngi batu iyaro makkunraié." **8** Purairo cuku'ni Yésus paimeng marokisi ri tanaé. **9** Naéngkalingana Yésus makkeda makkuwaro, laoni mennang tassédidi-sédidi nasalaiwi onrongngéro, mammulai ri iya macowaé. Angkanna Yésus mani alé-aléna monro kuwaro sibawa iyaro makkunraié tettong mupi ri onronna. **10** Nanacongana Yésus sibawa nakkeda lao ri makkunraiéro, "Kéga manenni mennang? Dé'ga gaga hukukko?" **11** Nappéballi, "Dé'gaga Pa'." Nakkeda Yésus, "Madécénni, Iyya dé'to uhukukko. Laono makkekkuwangngé, aja' mumadosa paimeng." **12** Nabbicarasi Yésus lao ri tau maégaé, adan-Na, "Iyya'naé tajanna linoé. Tau iya maccowériyéK-Ka dé' matu najoppa ri laleng pettangngé, iyakiya nappunnangiwi tajanna atuwongngé." **13** Nakkeda sining tau Farisiéro lao ri Yésus, "Makkekkuwangngé mabbéréko asabbiyang passalenna alému. Iyaro asabbiyam-Mu dé'

natongeng." **14** Nappébali Yésus, "Namuni mabbéré-Ka asabbiyang passalenna alé-Ku, iyaro asabbiyak-Ku tongengngi; saba' Uwisseng kéga-Ka polé sibawa kéga-Ka maélo lao. Dé' muwissengngi kéga-Ka polé sibawa kéga-Ka lao. **15** Iko muwadélékiwi tauwé sibawa cara toline; na Iyya dé' Uwadélékiwi muwi séddi tau. **16** Iyakiya ébara'na Uwadélékiwi tauwé, apettuk-Ku adélé'i saba' tenniya-Ka alé-alé-Ku; Ambo' iya suroék-Ka engkai sibawak-Ka. **17** Ri laleng Hukkunna Musa tarokii makkuwaé: Asabbiyang tongengngé iyanaritu asabbiyang iya polé ri duwa tau. **18** Iya mabbéré asabbiyang passalenna alé-Ku engka duwa -- Iyya sibawa Ambo' iya suroék-Ka." **19** Nakkeda mennang, "Kégani Ambo'-Muro?" Nappébali Yésus, "Iko dé' muwissek-Ka sibawa Ambo'-Ku. Akkalarapanna muwissek-Ka, pasti muwisseng towi Ambo'-Ku." **20** Iya manennaro napowadai Yésus wettunna mappagguru ri Bolana Allataala ri seddénna petti-petti dowi pakkasuwiyangengngé. Iyakiya dé' muwi séddi tau tikkengngi, saba' dé'pa narapii wettunna. **21** Makkedasi Yésus lao ri mennang, "Maélo-Ka lao, namusappa-Ka matu, iyakiya matéko matu ri laleng dosa-dosamu. Ri onrong Ulaoiyé, dé' mulléi lao." **22** Nakkeda sining panguwasana Yahudié, "Naullé kapang maéloi mpunoi Aléna, saba' makkedai, 'Ri onrong Ulaoiyé dé' mulléi lao.'" **23** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Iko polé ri yawako; iyakiya Iyya polé ri yasé'ka. Iko polé ri linoé; Iyya dé' upolé ri linoé. **24** Iyanaro saba'na Uwakkeda lao ri iko, makkedaé matéko matu ri laleng dosa-dosamu. Namémeng matéko matu ri laleng dosa-dosamu, rékko dé' mumateppe makkedaé 'Iyya'na iya riteppué IYYA ENGKA.'" *IYYA ENGKA: Naullé iyaé asengngé majjello'i lao ri aseng iya napaké Allataala untu' mappaddissengengngi Aléna. (Itai Ass. 3:14).* **25** Nakkutana mennang, "Niga sitonget-tongenna iko?" Nappébali Yésus, "Untu' aga mabbicarasi sibawa iko! *Untu' aga mabbicarasi sibawa iko!: iyaré'ga "pada-pada iya puraé Upowadakko bunge-bunge'na mupa".* **26** Maéga mupa passaleng iya maéloé Upowada sibawa madéléki. Iyakiya iya suroék-Ka wedding riyatepperi. Na Iyya paissengiwi linoé aga Uwéngkalinga polé ri Aléna." **27** Dé' napahangngi mennang makkedaé mabbicarai lao ri mennang passalenna Ambo'é. **28** Rimakkuwannanaro makkedai Yésus lao ri mennang, "Matu rékko purani

mupakalebbi Ana'na Tolinoé, muwissenni matu makkedaé 'Iyya'naé iya riteppué IYYA ENGKA', sibawa muwisseng toni matu makkedaé dé' séddi iya Upogau'é polé ri alé-Ku. Iya bawang Upowada iya napagguruwangngékka Ambo'é. **29** Naiya suroék-Ka engkai sibawak-Ka. Dé' naengka naleppessakka alé-aléku, saba' tuli upogau'i iya pésehangiyéngngi atinna." **30** Purana napowada Yésus iya manennaro, maégani tau mateppe' ri aléna. **31** Nainappa Yésus mabbicara lao risining tau Yahudié iya mateppe'énna ri Aléna, "Rékko tuwoko situru pappagguruwakku, tonget-tongennotu maccowé ri Iyya, **32** namuwissennitu Allataala iya tongengngé, narimakkuwannanaro ripamaradékako matu." **33** Nakkeda mennang, "Idi'é wijannaki Abraham. Dé'pa taengka tancaji atanna niga-niga! Aga akkatta-Mu namuwakkeda, 'Ripamaradékako matu?'" **34** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Tongeng senna' adak-Kué. Tau pogau'é dosa iyanaritu atannai dosaé. **35** Na séddié ata dé' nappunnai onrong iya mattette'é ri laleng kaluwargaé, na ana'é mappunnaiwi onrong lettu mannennungeng ri laleng kaluwargaé. **36** Rimakkuwannanaro, rékko Ana'é pamaradékako, maradéka' tongennotu. **37** Mémeng Uwissekko wija-wijanna Abraham. Iyakiya maéloko mpuno-Ka, nasaba dé' mumaélo tarimai pappagguruwak-Ku. **38** Aga iya Uwitaé ri Ambo'-Ku, iyanaritu Upowada. Na iko mupogau'i aga iya nappagguruwangngé ambo'mu ri iko." **39** Nappéballi mennang, "Ambo'ta iyanaritu Abraham." Nakkeda Yésus, "Ebara'na tonget-tongekko ana'na Abraham, pastini mupogau'i *Ebara'na tonget-tongekko ... pastini mupogau'i: siyagangngaré kitta mariyoloé: Akkalarapanna iko ... pogau'ni.* iya napogau'é Abraham. **40** Upalettukekko atongengeng iya Uwéngkalingaé polé ri Allataala, iyakiya iko maéloko mpuno-Ka. Abraham dé' napogau'i makkuwaéro! **41** Iko mupogau'i aga iya napogau'é ambo'mu." Nappéballi mennang, "Tenniyaki ana'-ana' harang. Séddimi bawang Ambo'ta, iyanaritu Allataala." **42** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Akkalarapanna iyaro Allataala Ambo'mu, muwamaséi-Ka matu, saba' polé-Ka ri Allataala. Dé' Upolé sibawa élo ri aléku, iyakiya Aléna ritu iya suroék-Ka. **43** Aga saba'na dé' mupahangngi aga iya Upowadaé? Saba' dé' mutahang méngkalingai pappagguruwak-Ku. **44** Ibillisi' ritu ambo'mu.

Pammulanna mupa na iyaro Ibillisi' pabbuno. Dé' naengka naccowé ri atongengenggé, saba' dé' atongengeng ri aléna. Rékko mabbelléi, mémeng sitinaja, saba' makkuwa mémenro sipa'na. Pabbellénggi sibawa assalenna sininna bellé. **45** Iyakiya Upowadai atongengenggé, narimakkuwannanaro dé' mumateppe ri Iyya. **46** Niga ri yelle'mu mulléi pabuttiwi makkedaé engka dosa-Ku? Rékko Upowadai atongengenggé, magi nadé' mumateppe ri Iyya? **47** Tau iya assalennaé poléi ri Allataala, naéngkalingai ada-adanna Allataala. Iyakiya iko dé' mupolé ri Allataala, iyanaro saba'na dé' mumaélo maréngkalinga." **48** Iyaro sining tau Yahudié nabalini Yésus, "Dé'ga natongeng adatta makkedaé tau Samaria-Ko iya nauttamakiyé sétang?" **49** Nappéballi Yésus, "Dé'nauttamai-Ka sétang. Upakalebbii Ambo'-Ku, iyakiya iko mupakatuna-Ka. **50** Dé' Usappa alebbireng untu' alé-Ku. Engka séddi makkuragangek-Ka alebbireng, na Aléna ritu madélékiki. **51** Tongeng senna' adak-Kué, tau iya turusiyénggi adak-Ku, lettu mannengeng dé' namaté matu." **52** Nanakkeda sining tau Yahudiéro lao ri Yésus, "Riissenni makkekkuwangngé nauttamaki tongek-Ko sétang! Maténi Abraham, makkuwatoro sininna nabi-nabié. Iyakiya makkeda-Ko, 'Tau iya turusiyénggi adak-Ku, lettu mannengeng dé' namaté matu.' **53** Rékko aléna Abraham maténi, sibawa maté toni sininna nabi-nabié, nigako Iko? Masa Iko lebbi battowa naiya ambo'ta Abraham!" **54** Nappéballi Yésus, "Akkalarapanna sappa-Ka alebbireng untu' alé-Ku, iyaro alebbirenggé dé'gaga bettuwana. Iya pakalebbié-Ka iyanaritu Ambo'-Ku iya muwangga'é Allataalamu, **55** padahal dé' muwissengngi. Iyakiya Iyya uwissengngi. Akkalarapanna makkeda-Ka makkedaé dé' Uwissengngi, tentu séddika tau pabbelléng pada-pada iko. Uwissengngi sibawa mapatoiwu adan-Na. **56** Ambo'mu Abraham masennang senna' makkedaé naitai matu esso-Ku. Purani naita sibawa masennanna!" **57** Nanakkeda sining tau Yahudié lao ri Yésus, "Dé'pa gaga limappulo taung umuru'-Mu, na purani Muwita Abraham?" *purani Muwita Abraham?: siygangngaré kitta mariyoloé: engkaga naengka naitako Abraham?*" **58** Nappéballi Yésus, "Makkeda tongek-Ka lao ri iko: riwettu dé'napa najaji Abraham, eng-Ka mémenna." **59** Napada malana batu sining tau Yahudiéro untu' genrunggi Yésus; iyakiya

mallekke'i Yésus, nappa lao nasalaiwi Bolana Allataala.

9:1 Wettunna Yésus joppa, mitani tau iya butaé sipongenna jaji. **2** Nakkutanana ana'-ana' gurunna Yésus lao ri Yésus, "Bapa' Guru, magi iyaé tauwé narijajiyang buta? Nasaba alénaga madosa iyaré'ga nasaba indo' ambo'na madosa?" **3** Nappéballi Yésus, "Butai tenniya nasaba dosa aléna iyaré'ga dosa tomatowanna, iyakiya kuwammengngi naweddingngi naita tauwé akuwasanna Allataala iya majjamaé ri laleng aléna. **4** Ri wettu essona mupa, harusu'ki pogau'i jama-jaman-Na iya suroék-Ka. Poléi matu wennié, namuwi séddi tau dé'to naulléi majjama matu. **5** Ri wettu engka-Ku mupa ri linoéwé, Iyya'na tajanna linoé." **6** Puranana makkeda makkuwaro mamméccuni Yésus ri tanaé, nainappa napasigaru iyaro méccun-Na tanaé. Nainappa nasapungengngi matanna tauwéro, **7** nakkeda lao ri tauwéro, "Laono mupaccingiwi rupammu ri Kolang Siloam." (Siloam bettuwanna 'Risuro'.) Nalaona iyaro tauwé paccingwi rupanna. Wettunna lisu, naulléni makkita. **8** Sining balibolana enrengngé sining tau iya puraé mitai maréllau-réllau, makkeda manenni, "Tenniyaga iyaé tauwé biyasa tudang maréllau-réllau?" **9** Engka makkeda, "Mémeng aléna." Iyakiya engkato makkeda, "Tenniya, maélomi bawang pada iyaro tauwé." Iyakiya aléna iyaro tauwé makkeda, "Iyya'na." **10** Nakkeda mennang lao ri tauwéro, "Pékkugi ammulanna naweddikko makkita?" **11** Nappéballi, "Iyaro tau riyasengngé Yésus mébbui céddé bungka, nappa nasapuingeng matakku sibawa makkeda, 'Laono mupaccingiwi rupammu ri Kolang Siloam.' Nalaona. Na wettunna upaccingi rupakku, weddinna makkita." **12** Nakkutana mennang, "Kégani iyaro tauwé?" Nappéballi, "Dé' uwissengngi." **13-14** Iyaro essoé, esso Saba'i wettunna Yésus pasigarui tanaé sibawa méccun-Na untu' mébbui tau butaéro naweddingngi makkita. Na iyaro tauwé, ritiwini ri tau Farisié. **15** Makkutana towi mennang lao ri tauwéro pékkugi naulléi makkita. Nappéballi, "Nataroiwi bungka matakku, nainappa upaccingi naweddinna makkita." **16** Engka siyagangngaré ri yelle'na sining tau Farisiéro makkeda, "Dé' nakkullé tau iya pogau'éngngi iyaé assalenna poléi ri Allataala, saba' dé' najampangiwi esso Saba'é." Iyakiya makkedai tau laingngé, "Masa' naullé tau madosaé pogau'i anu

makalallaing pada-padaéwé?" Namompona assisalang pallolongeng ri yelle'na mennang. **17** Nakkutanasi sining tau Farisiéro lao ri tauwéro, "Aga pallolongemmu passalenna tau iya mébbuékko makkita?" Nappéballi iyaro tauwé, "Nabiwi." **18** Iyakiya sining panguwasana Yahudié dé' namaélo mateppe' makkedaé iyaro tauwé mémeng butai riyolo namakkekkuwangngé weddinni makkita. Rimakkuwannanaro naobbii mennang tomatowanna, **19** nanakkutana, "Tongegga iyaé ana'mu iya muwasengngé buta simula jaji? Pékkugi naulléi makkita makkekkuwangngé?" **20** Nappéballi indo' ambo'na iyaro tauwé, "Mémeng iyaé ana'ta, sibawa mémeng butai simula jaji. **21** Iyakiya pékkugi naulléi makkita makkekkuwangngé, dé' nirisseng. Sibawa niga mébbui naulléi makkita, iyaro dé'to nirisseng. Tanai bawanni aléna, battowani sibawa naullé muto aléna mappéballi." **22** Makkeda makkuwairo indo' ambo'na iyaro tauwé saba' métaui risining panguwasana Yahudié; saba' masséddini mennang, makkedaé tau iya mangakuiyéngngi Yésus selaku Arung Pappassalama'é, dé'na nawedding muttama' ri bola assompangngé. **23** Iyanaro saba'na nakkeda indo' ambo'na iyaro tauwé, "Battowani, tanai bawanni aléna." **24** Nainappa naobbisi tau iya butaé onna'ro, nakkeda ri tauwéro, "Attanroko makkedaé makkedako matu iya tongengngé. Riisseng iyaro tauwé tau madosa." **25** Nappéballi iyaro tauwé, "Madosa iyaré'ga dé', dé' uwissengngi. Séddi gau' bawang uwisseng; riyolo butaka, makkekkuwangngé makkitana." **26** Makkedani mennang ri tauwéro, "Aga napogau' lao ri iko? Pékkugi nagaurekko namuwakkita?" **27** Nappéballi iyaro tauwé, "Purani ucuritakko, iyakiya dé' mumaélo méngkalingai. Magi mumaélo méngkalingai? Naullé kapang maélo tokko mancaji ana'-ana' gurun-Na?" **28** Nainappa nakkeda-kedaini sibawa makkeda, "Iko ana' gurun-Nako; idi tenniya! Idi ana' gurunnaki Musa. **29** Riissengngi makkedaé Allataala pura mabbicara lao ri Musa. Iyakiya passalenna tauwéro, dé' riissengngi polé kégi assalen-Na." **30** Nappéballi iyaro tauwé, "Mappahérang senna' makkedaé dé' muwissengngi polé kégi assalen-Na, padahal puraka naébbu wedding makkita. **31** Riissengngi makkedaé Allataala dé' naéngkalingai tau madosaé, sangadinna tau iya pakalebbiéngngi Allataala, sibawa pogau'éngngi élo-Na. **32** Sipongenna

linoé dé'pa naengka nariyéngkalinga engka tau mébbui tauwé makkita iya butaé simula jaji. **33** Rékko iyaro tauwé dé' napolé ri Allataala, dé' nakkullé pogau'i agi-agi." **34** Nappéballi mennang, "Aga? Iko pennoé dosa simula jaji, maéloko pagguruki?" Mappammulai iyaro wetué riyattéyanni muttama' ri bola assompangngé. **35** Naéngkalingani Yésus makkedaé purai mennang nattéyang iyaro tauwé muttama' ri bola assompangngé. Nasappani iyaro tauwé nainappa makkeda lao ri aléna, "Mateppe'koga ri Ana'na Tolinoé?" **36** Nappéballi iyaro tauwé, "Niga iyaro Puwang? Tulukka tapaissengika kuwammengngi mateppe'ka ri Aléna." **37** Nappéballi Yésus, "Purani muwita, Aléna ritu mabbicara ri iko makkekkuwangngé." **38** Nakkeda iyaro tauwé, "Mateppe'ka, Puwang." Nasuju'na ri yolona Yésus. **39** Nakkeda Yésus, "Polé-Ka ri linoéwé untu' madélékiwi; kuwammengngi naulléi makkita tau butaé, na tau iya mulléngngi makkita mancaji butai." **40** Engka siyagangngaré tau Farisi iya engkaé kuwaro naéngkalingai Yésus makkeda makkuwaro, nanakkutana mennang lao ri Yésus, "Akkatta-Mu idi'é buta tokki?" **41** Nappéballi Yésus, "Akkalarapanna butako, dé' mumadosa. Iyakiya saba' makkedako 'Makkitaki', bettuwanna iyaro madosa mupo."

10:1 "Tongeng senna' adak-Kué: Tau iya muttama'é ri laleng wakké bimbala'é lalo ri sappoé, dé' nalalo ri sumpangngé, iyakiya makkémpéi lalo ri laleng laingngé, iyaro tauwé panga sibawa parampo. **2** Iyakiya tau iya muttama'é lalo ri sumpangngé, iyanaritu pakkampi bimbala'. **3** Panganrowang wakké'é timpakengngi tange', na bimbala'-bimbala'é maccowériwi saddanna ri wettu mangobbina mennang sibawa asenna tungke'-tungke' enrengngé natinrosinna massu. **4** Natiwinana massu iyaro sining bimbala'é, iyaro pakkampié joppani monriyolo, nasining bimbala'é maccowériwi saba' naissengngi mennang saddan-Na. **5** Dé' namaélo mennang maccowériwi tau laingngé, mala lariwi polé ri tauwéro, saba' dé' naissengngi saddanna." **6** Nacuritai Yésus iyaro pakkalarapangngé, iyakiya dé' naissengngi mennang aga akkatta-Na. **7** Nainappa makkeda Yésus siseppa, "Tongeng senna' adak-Kué: Iyya'na tange' untu' bimbala'é. **8** Sininna iya polé ri yolo-Ku, iyanaritu panga sibawa parampo', iyakiya

sining bimbala'é dé' naéngkalingai saddanna mennang. **9** Iyya'na tange'. Niga muttama' lalo ri Iyya salama'i matu; massu muttama'i sibawa lolongeng anré. **10** Poléi pangaé banna untu' ménnau, untu' mabbuno, sibawa untu' makkasolang. Iyakiya Iyya polé kuwammengngi nalolongeng tolinenoé atuwong -- atuwong maonaé. **11** Iyya'na pakkampi makessingngé. Pakkampi iya makessingngé nabbéréyangngi nyawana untu' sining bimbala'na. **12** Tau ripéssaroiyé iya tenniyaé pakkampi sibawa tenniyaétto punna iyaro sining bimbala'é lariwi salaiwi sining bimbala'éro rékko naitai polé asu ale'é. Na iyaro sining bimbala'é natikkenni matu sibawa ripassara-saranna ri asu ale'é. **13** Iyaro tau ripéssaroiyé lariwi, saba' majjamai untu' saro. Dé' napaduliwi sining bimbala'éro. **14-15** Iyya'na pakkampi iya makessingngé. Pada-pada Ambo'é missek-Ka sibawa Iyya missengngi Ambo'é, makkuwatoro Uwissengngi sining bimbala'-Ku, sibawa naissek-Ku mennang. Uwabbéréyangngi nyawa-Ku untu' mennang. **16** Engka mupa bimbala'-bimbala' laing iya Uwappunnangiyétto, iya dé'é nauttama ri laleng konrong bimbala'éwé. Harusu' towi Uputtama mennang sibawa naéngkalingana matu saddak-Ku. Nancaji manengngi matu mennang *Nancaji manengngi matu mennang: siyagangngaré kitta mariyoloé: Naengka matu.* sikonrong sibawa séddi pakkampi. **17** Namaséi-Ka Ambo'é saba' Uwabbéréyangngi nyawa-Ku, untu' tarimai paimeng. **18** Dé' séddi tau mulléi malai polé ri Iyya. Uwabbéréyangngi saba' élo-Ku muto. Makuwasa-Ka untu' mabbéréyangngi, sibawa makuwasa untu' malai paimeng. Iyanaro jamang iya Utarimaé polé ri Ambo'-Ku." **19** Nasaba makkeda makkuwairo Yésus, mappammulani mappangéwang sining tau Yahudié. **20** Maéga makkeda, "Nauttamakiwi sétang! Jangengngi! Untu' aga muwéngkalingai?" **21** Iyakiya engkato makkeda, "Tau nauttamakiyé sétang dé' nabbicara makkuwatu! Naulléga sétangngé mébbui tau butaé makkita?" **22** Ri Yérusalém sining tauwé mattengngang ramé-raméiwi Ezzo Maraja Rirésmikanna Bolana Puwangngé. Iyaro wettué wettu keccé. **23** Joppai Yésus ri Légo-légona Salomo ri lalenna Bolana Puwangngé, **24** wettunna sining tau Yahudié polé maddeppungeng mattulilingiwi Yésus. Makkedani mennang, "Gangka kégi-Ko maélo leppessakki bata-bata? Powadanni terus terang, rékko

tonget-tongek-Ko Arung Pappassalama'é." **25** Nappébali Yésus, "Purano Upowadang, iyakiya dé' mumateppe. Jama-jamang iya Upogau'é ri laleng asenna Ambo'-Ku, mabbéré butti passalek-Ku. **26** Dé' mumateppe saba' dé' mumattama bimbala'-bimbala'-Ku. **27** Sining bimbala'-Ku naéngkalingai saddak-Ku. Uwisseng mennang, nanaccowéri-Ka mennang. **28** Uwéréngngi mennang atuwong mannennungeng, na untu' mannennungeng dé' nabinasa matu mennang. Dé' séddi tau mulléi rampasa'i mennang polé ri limak-Ku. **29** Ambo'-Ku, iya puraé mabbéréyangngi mennang lao ri Iyya, napakacauri *Ambo'-Ku, iya puraé mabbéréyangngi mennang lao ri Iyya, napakacauri: siyagangngaré kitta mariyoloé: Aga iya nabbéréyang Ambo'-Ku lao ri Iyya napakacauriwi.* sini-sininaé. Nadé' séddi tau mulléi rampasa'i mennang polé ri limanna Ambo'é. **30** Iyya sibawa Ambo'é iyanaritu séddimi." **31** Nanalasi batu sining tau Yahudié untu' genrungngi Yésus. **32** Iyakiya makkedai Yésus lao ri mennang, "Purana muwita pogau' maéga jama-jamang makessingngé, iya nawéréngngék-Ka Ambo'é. Polé ri iya manenna jama-jamangngéro, kégana nassabari mumaélo genruk-Ka?" **33** Nappébali sining tau Yahudié, "Tenniya nasaba jama-jamammu iya makessingngéro namaéloki genruk-Ko batu, iyakiya nasaba Mupakatunai Allataala. Iko séddiko toline, namumaélo pancajiwi alé-Mu Allataala." **34** Nappébali Yésus, "Dé'ga nataroki ri laleng Kitta Hukkummu: Makkedai Allataala, 'Ikona iyanaritu allataala'? **35** Riissenni makkedaé aga taroki ri laleng Kitta'é kajajiyangngi lettu mannennungeng. Jaji, rékko Allataala nateppui 'allataala' lao risining tau iya tarimaéngngi ada-adan-Na, **36** magi muwakkeda Ucella-cellai Allataala nasaba makkedak-Ku Ana'naka Allataala? Padahal napilé-Ka Ambo'é sibawa nasuro lao ri linoé. **37** Rékko dé' Upogau'i jama-jamang iya nasuroéngngékka Ambo'é, aja' mumateppe lao ri Iyya. **38** Iyakiya nasaba Upogau'i, ateppe'no aga iya Upogau'éro, namuni dé' mumaélo mateppe' ri Iyya. Narimakkuwannanaro muwissengngi sibawa mupahangngi makkedaé Ambo'é tette'i masséddi sibawa Iyya, sibawa Iyya tette masséddi sibawa Ambo'é." **39** Makkuragasi mennang maélo tikkengngi Yésus, iyakiya leppe'i polé ri mennang. **40** Lisuni Yésus ri liwenna Salo Yordan, ri onronna Yohanés riyolo maccemmé, naonrona kuwaro. **41**

Maéga tau lao ri Aléna. Makkedani mennang, "Yohanés dé' napogau'i sining anu makalallaingngé, iyakiya iya manenna iya napowadaé passalenna iyaé tauwé tongengngi." **42** Namaégana tau kuwaro mateppe' lao ri Yésus.

11:1 Engka séddi tau riyaseng Lazarus monro ri Bétania silaong silessurena Maria sibawa Marta. **2** Maria iyanaritu makkunrai iya tirikiyéngngi minnya' wangi ri ajéna Puwangngé, nanalullu'i sibawa gemme'na. Séuwa wettu namalasa Lazarus. **3** Iya duwa silessurennaro nabirittanni Yésus, "Puwang, silessuretta iya tamaséiyé Puwang malasai." **4** Wettunna naéngkalinga Yésus iyaro karébaé, makkedani, "Iyaé lasaé dé' nassabari namaté. Kajajiyangngi iyaé kuwammengngi naripakaraja Allataala, nanassabari towi Ana'na Allataala ripakarajato." **5** Yésus mamaséiwi Marta, Maria sibawa Lazarus. **6** Iyakiya wettunna Yésus natarima karébaé makkedaé malasai Lazarus, nattungkai monro ri onron-Na duwangngessopa. **7** Purairo nappa makkeda ri ana'-ana' gurun-Na, "Laono mai talisu ri Yudéa." **8** Nappéballi mennang, "Bapa' Guru, silalona sining tau Yahudié maélo genrungngi batu Bapa', namakkekkuwangngé maélosi Bapa' lisu kuwaro?" **9** Nakkeda Yésus, "Dé'ga naseppulo duwa jang siessoé? Tau iya joppaé ri essoé, dé' natabbuttu saba' naitai tajanna linoéwé." **10** Iyakiya tau iya joppaé ri wennié tabbuttui, saba' dé'gaga tajang ri aléna." **11** Makkuwaniro adanna Yésus. Nappa makkedasi, "Sellaota Lazarus matinroni, iyakiya maélo-Ka lao teddui." **12** Nakkeda ana'-ana' gurunna Yésus, "Puwang, rékko matinroi Lazarus, majjappai matu matti." **13** Akkattana Yésus iyanaritu makkedaé maténi Lazarus. Iyakiya nasengngi mennang akkattana Yésus iyanaritu makkedai matinro biyasai Lazarus. **14** Rimakkuwannanaro makkedai Yésus lao ri mennang sibawa terus-terang, "Maténi Lazarus." **15** Iyakiya masenang tok-Ka dé'-Ka gaga kuwaro, saba' lebbi kessing muwi untu' iko, kuwammengngi naweddikko riyatepperi. Laono mai talao ri Lazarus." **16** Tomas iya riteppué "Si Dénru" makkedai lao ri sellao-sellaona ana'-ana' gurunna Yésus, "Laono mai taccowé, leppessakki maté silaong Aléna!" **17** Wettunna Yésus lettu ri onrongngéro, patangngessoni ittana Lazarus

rikuburu'na. **18** Bétania macawé'é ri Yérusalém, kira-kira tellu kilo bélana. **19** Maégani tau Yahudi polé célléngiwi Marta sibawa Maria untu' saléworiwi mennang nasaba amaténna silessurena. **20** Wettunna naéngkalinga Marta engkai Yésus, massuni duppaiwi Yésus, na Maria monroi ri bolaé. **21** Nakkeda Marta lao ri Yésus, "Puwang, ébara'na engkaki kuwaé Puwang wettuéro, tentu dé' namaté ana' buranéku. **22** Iyakiya muni makkuwaro uwisseng makkedaé makkekkuwangngétto nabbéréyangngi matu Allataala aga taéllau Puwang ri Aléna." **23** Nakkeda Yésus lao ri Marta, "Tuwoi matu paimeng ana' buranému." **24** Nappébali Marta, "Uwisseng tuwoi matu paimeng Lazarus rékko ripaoto'i tau maté ri Ezzo Kiyame'." **25** Nakkeda Yésus lao ri Marta, "Iyya ritu mabbéré atuwong sibawa paoto'i tau maté. Tau iya mateppe'é ri Iyya, tuwoi matu namuni maténa. **26** Na tau tuwoé iya mateppe'é lao ri Iyya, dé'na namaté mannennungeng. Mateppe'koga ri gau'éro?" **27** Nappébali Marta, "Puwang, mateppe'ka, Puwang Ana'na Allataala, Arung Pappassalama'é iya maéloé polé ri linoéwé." **28** Purana Marta makkeda makkuwaro, laoni mobbii Maria padakkunrainna nanabici'i, "Engkai kuwaé Bapa' Guru; nakkutanakko." **29** Naéngkalinganaro, mapperi-perini Maria moto, nalao sita Yésus. **30** Iyaro wettué, dé'pa nauttama Yésus ri désaé. Ri onronna mupi Marta duppaiwi. **31** Sining tau Yahudié iya saléworiyéngngi Maria ri bolaé, naitai Maria moto sibawa mapperi-peri massu; jaji laoni maccowériwi, saba' nasengngi lao ri tampungngé untu' teri. **32** Wettunna Maria lettu ri onronna Yésus sibawa naitani, makkaluttuni Maria ri yolo-Na sibawa makkeda, "Puwang, akkalarapanna engkaki Puwang kuwaé wettuéro, tentu dé' namaté ana' buranéku." **33** Wettunna naita Yésus Maria teri, sibawa sining tau Yahudié iya duwangngéngngi Maria terito, messéni atin-Na, sibawa messé senna' rita. **34** Namakkutanana Yésus lao ri mennang, "Kégai mukuburu?" Nappébali mennang, "Laoni mai taitai Puwang." **35** Naterina Yésus. **36** Nakkedana sining tau Yahudiéro, "Itai, anengka makkuwa namaséin-Na Lazarus!" **37** Iyakiya engka ri yelle'na mennang makkeda, "Naébbui tau butaé makkita, magi nadé' naulléi pésangkai kuwammengngi aja' namaté Lazarus?" **38** Masé' senna'si Yésus, nanalao ri kuburu'é. Iyaro kuburu'é iyanaritu séddiwi gowa iya ritongkoé

sibawa batu loppo. **39** Nakkeda Yésus, "Paddésu'i iyaro batué!" Nappébali Marta, silessurena tau iya matéro. "Puwang, patang-ngessoni rikuburu'na. Tentu makebonni!" **40** Nakkeda Yésus lao ri Marta, "Dé'ga napurano Upowadang: Rékko mateppe'ko, muwitai matu pékkugi battowana akuwasanna Allataala!" **41** Nanapaddésu'ni iyaro batué. Nainappa conga Yésus ri langié sibawa makkeda, "Tarima kasi, Ambo', saba' Muwéngkalinga-Ka. **42** Uwisseng tuli Muwéngkalinga-Ka, iyakiya Upowadai iyaé, untu' sining tau iya engkaé kuwaé; kuwammengngi namateppe' mennang makkedaé Iko suro-Ka." **43** Purana makkeda makkuwaro, gorani Yésus sibawa sadda battowa, "Lazarus, assuko!" **44** Nassuna tau iya maténnaro. Limanna sibawa ajéna ridoko mupa kaing pawwalu, sibawa rupanna tattongko sibawa kaing pattongko rupa. Nakkeda Yésus lao risining tauwé kuwaro, "Leppessangngi kaing pawwalunna kuwammengngi nalaluwasa joppa." **45** Maéga polé risining tau Yahudié iya laowé célléngiwi Maria, mateppe' lao ri Yésus wettunna mennang naita iyaro kajajiyangngé. **46** Iyakiya engka siyagangngaré ri yelle'na mennang lao ri tau Farisié nanalaporoi' aga pura napogau' Yésus. **47** Rimakkuwannanaro sining tau Farisié sibawa kapala-kapala imangngé pakangkani rapa' sibawa Mahkamana Agamaé. Makkedai mennang, "Aga harus' ripogau'? Iyaé tauwé maéga anu makalallaing napogau!" **48** Rékko rileppessangngi matteru-teru makkuwaé, mateppe' manengngi matu sininna tauwé lao ri Aléna. Na angkanna poléi matu panguwasana Roma nanaancuru'i Bolana Puwangngé sibawa sininna bangsata!" **49** Engka séddi polé ri mennang riyaseng Kayafas, imang lombo ri taungngéro, makkeda, "Dé' agaga muwisseng iko. **50** Dé'ga mupahangngi makkedaé nasaba untu' ra'ya'é, lebbi kessing muwi séddi tau maté naiya sininna bangsata ancuru?" **51** Sitongenna napowadai Kayafas iyaro, dé' napolé ripikkirang aléna. Iyakiya selaku imang lombo ri taungngéro nabotoi makkedaé matéi matu Yésus untu' bangsa Yahudié. **52** Natenniya untu' bangsa Yahudié bawang, iyakiya untu' paddeppungeng towi sibawa passéddiwi ana'-ana'na Allataala iya massara-sarangngé. **53** Mappammulai iyaro essoé sikongkolo'ni sining panguwasana Yahudié untu' mpunoi Yésus. **54** Rimakkuwannanaro dé'na nappaitangngi aléna Yésus ri yolona tau maégaé ri yelle'na tau Yahudié.

Nasalaini Yudea, nalao ri kota riyasengngé Efraim seddéná padang kessi'é. Kuwaniro monro silaong ana'-ana' gurun-Na. **55** Iyaro wettué macawé'ni Eso Maraja Paska Yahudié. Maéga tau polé ri désa-désaé labe'ni lao ri Yérusalém untu' pogau'i upacara pappépaccing alé ri wettu dé'napa naramé-raméro. **56** Nasappani mennang Yésus, na wettunna maddeppungeng ri Bolana Allataala, makkedani séddié lao ri laingngé, "Pékkugi pallolongemmu? Naullé dé' nalao ri ramé-raméwé." **57** Napowadai mennanro saba' kapala-kapala imangngé sibawa sining tau Farisié pura passu parénta makkedaé tau missengngéngngi kégi Yésus monro, harus'i nalaporo' kuwammengngi weddingngi ritikkeng.

12:1 Enneng esso riwettu dé'napa na Eso Maraja Paskaé, laoni Yésus ri Bétania. Ri onrongngénnaro Lazarus monro iya puraé ripaoto' ri Yésus polé ri amaténna. **2** Kuwaniro ritumaningi ri mennang, sibawa rilayani ri Marta. Lazarus sibawa sining topolé tudanni manré silaong Yésus. **3** Napoléna Maria sibawa tiwi kira-kira sitengnga liter minnya' wangi narwastu iya masuli senna'é. Iyaro minnya'é natirii ri ajéna Yésus, nainappa nalullu'i sibawa gemme'na. Namabauna sininna bolaéro nasaba minnya' wangiéro. **4** Iyakiya Yudas Iskariot, sala séddinna ana' gurunna Yésus -- iya accappureннаé bali'bellariwi Yésus -- makkeda, **5** "Magi nadé' naribalu minnya' wangiéro tellu ratu dowi péra' ellinna, nainappa ellinna riwéréngngi tau kasiyasié?" **6** Makkeda makkuwairo Yudas tenniya nasaba najampangiwi tau kasiyasié, iyakiya nasaba pangai. Biyasai mala dowi polé ri kas-é iya ritaroé ri aléna. **7** Iyakiya makkedai Yésus, "Leppessangngi iyaro makkunraié! Napogau'i iyaé untu' esso attampungek-Ku. **8** Tau kasiyasié tuli engkai ri yelle'mu, iyakiya Iyya dé'." **9** Maéga tau Yahudi méngkalingai makkedaé engkai Yésus ri Bétania. Jaji laoni mennang kuwaro. Laowi mennang tenniya bawang nasaba Yésus, iyakiya nasaba maélo towi mitai Lazarus, iya puraé ripaoto' polé ri amaténgngé ri Yésus. **10** Iyanaro saba'na na kapala-kapala imangngé maélo towi mpunoi Lazarus; **11** nasaba aléna nassabari namaéga tau Yahudi salaiwi mennang sibawa mateppe' lao ri Yésus. **12** Pappa bajanana, naéngkalingani tau maégaé iya polé untu' ramé-raméiwi Paskaé

makkedaé mattengnganni Yésus ri laleng allalengengngé mattuju ri Yérusalém. **13** Nanalana mennang daud-daung pattuku nalao duppaiwi, nagora-gorato, "Pojiwi Allataala! Ribarakkakiwi iya polé ri laleng asenna Puwangngé. Ribarakkakiwi Arunna Israélié!" **14** Lolongenni Yésus séddi kaleddé malolo mupa, nanatonangiwi. Nakajajiyanna iya tarokié ri laleng Kitta'é: **15** "Aja' mumétau, ana' makkunrainna Sion! Itai Arummu polé, tonangi si kaju ana' kaleddé!" **16** Iyaro wettué dé'pa napahangngi ana'-ana' gurunna Yésus iya manennaro. Iyakiya puranana Yésus ripakaraja sibawa amatén-Na, nappai naéngngerang mennang makkedaé iya rigaukengngéngngi risining tauwé pura tarokii ri laleng Kitta'é passalenna Aléna. **17** Sining tau iya engkaé wettunna Yésus mobbii Lazarus massu polé ri kuburu'é sibawa paoto'i polé ri amaténgngé, matteru mabbéré asabbiyang passalenna gau'éro. **18** Iyanaro saba'na nalao iyaro tau maégaé ri Yésus saba' naéngkalingai mennang makkedaé Aléna ritu pura pogau'i anu makalallaingngéro. **19** Makkedani sining tau Farisié séddié lao ri laingngé, "Dé'gaga riyullé pogau! Ita bawanni, sininna linoé lari maccowériwi!" **20** Ri yelle'na sining tau iya laowé ri Yérusalém untu' massompa ri ramé-raméro engkato siyagangngaré tau Yunani. **21** Laowi mennang ri Filipus sibawa makkeda, "Saudara, rékko weddingngi, macinnaki sita Yésus." (Assalenna Filipus poléi ri Bétsaida ri Galiléa.) **22** Nalaona Filipus powadangngi Andréas gau'éro, nainappa sipadduwani mennang palettu'i ri Yésus. **23** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Narapini wettunna Ana'na Tolinoé ripakaraja. **24** Tongeng senna' adak-Kué: Rékko sibatué gandong dé' naritaneng ri laleng tanaé sibawa maté, tette'i matu sibatu. Iyakiya rékko iyaro gandong sibatué matéi, nappai mappapolé matu maéga gandong. **25** Tau iya mamaséiyéngngi atuwonna, ateddéngengngi matu atuwonna. Iyakiya tau iya benciyéngngi atuwonna ri linoéwé, napiyarai matu untu' atuwong mannéngngé. **26** Tau iya maéloé tumaningi-Ka harusui maccowéri-Ka; kuwammengngi nasibawa-Ka matu pattumanik-Ku kégi-kégi-Ka engka. Tau iya tumaningiyék-Ka ripakalebbii matu ri Ambo'-Ku." **27** "Takkini-kini atik-Ku; aga harusui Upowada makkekkuwangngé? Harusui-Ka'ga makkeda, 'Ambo', paleppe'-Ka polé ri wettuéwé"? Iyakiya mala untu' péneddingiwi iyaé anrasa-rasangngé na

Upoléna. **28** Ambo', pakarajai asem-Mu!" Na paéngkalingana sadda polé ri langié makkeda, "Purani Upakaraja, namaélosi-Ka pakarajai." **29** Tau maégaé iya engkaé kuwaro, naéngkalingani iyaro saddaé. Makkedani mennang, "Letté iyaro!" Iyakiya engkato makkeda, "Tenniya! Malaéka' mabbicara ri Aléna!" **30** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Iyaro saddaé paéngkalingai, tenniya untu' apentingek-Ku, iyakiya untu' apentingemmu. **31** Narapini wettunna makkekkuwangngé riyadéléki linoé; risulléini panguwasana linoé makkekkuwangngé. **32** Iyakiya Iyya'é, rékko purana ripakatanré ri yasé'na linoé, maélo-Ka getteng manengngi tauwé lao ri Iyya." **33** Makkeda makkuwairo untu' mappaitangngi pékkugi carana matu maté. **34** Nakkeda tau maégaéro lao ri Aléna, "Manuru' Kitta Hukkutta, Arung Pappassalama'é tuwai matu mannennungeng. Pékkugi-Ko wedding makkeda makkedaé Ana'na Tolinoé harusu'i ripakatanré ri yasé'na linoé? Niga iyaro Ana'na Tolinoé?" **35** Nappéballi Yésus, "Cinampe' bawang iyaro tajangngé engka ri yelle'mu. Jaji joppako ri wettu engkana mupa iyaro tajangngé, kuwammengngi aja' nakennako pettang. Tau iya joppaé ri laleng pettangngé dé' naissengngi kégai lao. **36** Ateppe'no lao ri tajangngéro, ri wettu engkana mupa iyaro tajangngé ri iko, kuwammengngi namumancaji ana'-ana'na tajangngé." Puranana Yésus makkeda makkuwaro, nasalaini onrongngéro sibawa dé' namaélo mappaitangngi aléna lao ri mennang. **37** Namuni maégani anu makalallaing napogau' Yésus ri yolona mennang, dé'to namateppe' ri Aléna. **38** Nakajajiyanna aga napowadaé Nabi Yésaya, "Puwang, nigana mateppe' ri karébatta? Lao ri niga riyappaitang akuwasanna Puwangngé?" **39** Iyanaro saba'na dé' naulléi mennang mateppe', saba' pura towi makkeda Yésaya, "Makkedai Allataala, **40** 'Upabutai matanna mennang, mébbui mennang matedde ati; kuwammengngi dé' nakkita matanna mennang, aja' nappéjeppu pikkiranna mennang. Kuwammengngi aja' mennang nalisu ri Iyya, na-Upajjappai mennang.'" **41** Makkeda makkuwaro Yésaya saba' purai naita arajanna Yésus, sibawa mabbicara passalen-Na. **42** Namuni makkuwaro, maéga tau, mala ri yelle'na panguwasa Yahudié mateppe' lao ri Yésus. Iyakiya dé' nabarani mangakuiwi terus terang, saba' métaui ajakké dé' nariyelloreng mennang ri tau Farisié muttama' ri bola assompangngé. **43** Lebbi napojiwi

mennang lolongeng pappoji toline naiya pappakalebbe polé ri Allataala. **44** Nanagora Yésus, "Tau iya mateppe'é ri Iyya, dé' na ri Iyya mateppe', iyakiya lao ri iya suroék-Ka. **45** Na tau iya mitaék-Ka, naitai iya suroék-Ka. **46** Engkaka ri linoéwé selaku tajam, kuwammengngi sininna tau iya mateppe'é ri Iyya dé' naonro ri laleng pettangngé. **47** Tau iya méngkalingaéngngi pappagguruwak-Ku, iyakiya dé' naturusiwi -- tenniya Iyya hukkungngi. Saba' polé-Ka tenniya untu' madélékiwi linoéwé, iyakiya untu' passalama'i. **48** Tau iya sampéyangngék-Ka sibawa dé' naéngkalingai ada-adak-Ku, engkana madélékiwi. Ada-ada iya Upalettu'é, iyanaro matu madélékiwi ri Esso Kiyame'. **49** Saba' dé' Uwabbicara polé ri élo alé-Ku; Ambo'é suro-Ka, Aléna ritu parénta-Ka aga harusu' Upowada sibawa Upalettu'. **50** Na-Uwisseng makkedaé iyaro parénta-Na mabbéréi atuwong mannengngeng. Na-Upalettu'i pada-pada iya nappagguruwangngé Ambo'é lao ri Iyya."

13:1 Siesso riwettu dé'napa na Esso Maraja Paskaé, naissenni Yésus makkedaé narapini wettunna Yésus salaiwi linoéwé untu' lisu ri Ambo'-Na. Namaséiwi sining tau iya mancajiyé appunnangen-Na ri linoé, natette'i namaséi mennang lettu paccappureng. **2** Yésus sibawa ana'-ana' gurun-Na mattengngang manré wenni. Purani naputtama' Ibillisi'é ri laleng atinna Yudas ana'na Simon Iskariot niya' untu' bali'bellariwi Yésus. *Ibillissi' ... bali'bellariwi Yésus: iyaré'ga pura napattentuni Ibillissi' makkedaé Yudas ana'na Simon Iskariot bali'bellariwi matu Yésus.* **3** Naissenni Yésus makkedaé pura nabbéréyanni Ambo'é sininna akuwasangngé lao ri Aléna. Naisseng towi makkedaé poléi ri Allataala sibawa maéloi lisu ri Allataala. **4** Rimakkuwannanaro tettonni ludungngi jumba-Na, nanasiyoi handu babuwa-Na. **5** Purairo tiwini uwai ri laleng séddié katowang, nappammula bissaiwi ajéna ana'-ana' gurun-Na enrengngé rakkoikiwi sibawa handu iya tassiyoé ri babuwa-Na. **6** Narapinana Simon Pétrus, makkedani, "Puwang, masakang idi Puwang bissaiwi ajéku?" **7** Nappéwali Yésus, "Dé' mupahangngi. Makkekkuwangngé aga iya Upogau'é, iyakiya mupahang muwatu matu." **8** Nakkeda Pétrus lao ri Yésus, "Aja' Puwang. Aja' sises-siseng Puwang tabissaiwi ajéku!" Iyakiya mappéwaliwi Yésus, "Rékko dé'

Ubissaiko, dé'gaga assisumpungek-Ku sibawa iko." **9** Nakkeda Simon Pétrus, "Rékko makkuwaitu Puwang, aja' na ajéku bawang iyakiya lima sibawa ulukkuto!" **10** Nakkeda Yésus lao ri Pétrus, "Tau puraé cemmé, mapaccing manenni watakkaléna. Dé'na naparellu ripaccingina; sangadinna ajéna. *Ri laleng siyagangngaré kitta mariyoloé dé' gaga: sangadinna ajéna.* Mapaccinno iko, iyakiya dé' naiya maneng." **11** (Naissengngi Yésus niga bali"bellariwi matu. Iyanarosaba'na nakkeda, "Mapaccinno iko, iyakiya dé' naiya maneng.") **12** Puranana Yésus nabissai ajéna mennang, napakéni paimeng jumba-Na nanatudassi. Nappa makkeda lao ri mennang, "Mupahagga iya nappaé Upogau' lao ri iko? **13** Muwobbi-Ka Guru sibawa Puwang. Na mémeng makkuwaro. **14** Rékko Iyya selaku Puwang sibawa Gurummu bissaiwi ajému, sitinaja tokko sibissai ajé. **15** Uwérékko iyaé contoé, kuwammengngi mupogau' towi aga iya puraé Upogau' lao ri iko. **16** Tongeng senna' adak-Kué: Séddié ata dé' nalebbi battowa polé ri puwana, sibawa séddié suro dé' nalebbi battowa polé ri iya suroéngngi. **17** Rékko muwissengngi iya manennaé, masennanno rékko mupogau'i. **18** Aga iya Upowadaéwé tenniya iko maneng nakenna. Uwisseng niga-niga iya puraé Upilé. Iyakiya aga iya tarokié ri laleng Kitta'é, harusu'i kajajiyang, iyanaritu 'Tau iya sisamaék-Ka manré, naéwa-Ka matu.' **19** Iyaro gau'é Upalettukekko makkekkuwangngé, riwettu dé'napa nakajajiyang, kuwammengngi rékko kajajiyangngi matu iyaro gau'é, mateppe'ko matu makkedaé Iyya'naé iya riteppué IYYA ENGKA. **20** Tongeng senna' adak-Kué: Niga tarimai tau iya Usuroé, natarima-Ka. Na niga tarima-Ka, natarimai iya suroék-Ka." **21** Puranana Yésus makkeda makkuwaro, masé' senna'ni. Nappa makkeda, "Tongeng senna' adak-Kué: Sala séddinna polé ri yelle'mu bali"bellari-Ka matu." **22** Hérang senna'ni ana'-ana' gurun-Na sisullé sitangnga nasaba dé' naissengngi niga naseng. **23** Ana' guru iya mamaséiyéngngi Yésus tudangngi ri seddéna Yésus. **24** Nabbérena tanrang Simon Pétrus lao ri aléna, kuwammengngi nakkutana ri Yésus niga nakkattai. **25** Naddeppéna iyaro ana' gurué ri Yésus, nanakkutana, "Niga Puwang?" **26** Nappébali Yésus, "Tau iya Uwéréngngé roti iya Upajajje'é ri laleng mangko'é, iyanaritu taunna." Nalana Yésus sipolo roti, napajajje'i ri laleng mangko'é; nappa nawéréng Yudas ana'na

Simon Iskariot. **27** Natarimana Yudas iyaro rotié, muttama'ni Ibillisi' ri laleng atinna. Nainappa makkeda Yésus lao ri aléna, "Pogau'ni masitta aga maélo mupogau." **28** Dé' séddi polé ri mennang iya tudangngé manré kuwaro pahangngi magi Yésus nakkeda makkuwaro lao ri Yudas. **29** Engka masengngi Yésus suroi Yudas melli anu iya riyapparelluwangngé untu' ramé-raméro, iyaré'ga mpéréngngi céddé dowi tau kasiyasié -- saba' Yudas iyanaritu pakkatenning dowina mennang. **30** Natarimana Yudas iyaro rotié, matteruni massu. Mawenni toni. **31** Labe'nana Yudas, makkedani Yésus, "Ripakarajani Ana'na Tolinoé makkekkuwangngé, naripakarajato Allataala naolai Aléna. **32** Rékko ripakarajai Allataala naolai Aléna, ripakaraja towi matu ri Allataala naolai Aléna muto. Na Allataala pakarajai matu sibawa masitta. **33** Ana'-ana'-Ku, dé'na namaitta Uwonro sibawakko. Musapak-Ka matu, iyakiya pada-pada iya puraé Upowada lao risining panguwasana Yahudié, makkuwatoro Upowadakko matu; ri onrong Ulaoiyé, dé' mulléi lao. **34** Parénta baru Uwérékko: Amaséi séddié lao ri laingngé. Pada-pada Iyya mamaséiko, makkuwatoniro iko harusu' siyamaséi. **35** Rékko siyamaséiko, naissengngi matu sininna tauwé makkedaé iko ana'-ana' guruk-Ku." **36** Nakkutana Simon Pétrus lao ri Yésus, "Puwang, kégaki maélo lao Puwang?" Nappéballi Yésus, "Kéga-Ka lao, dé' mulléi maccowé makkekkuwangngé. Muwaccowéri-Ka matu, ri munripi." **37** Nakkutanasi Pétrus, "Magi nadé' nawedding maccowéki Puwang makkekkuwangngé? Macenning atikku maté untu' Puwang!" **38** Nappéballi Yésus, "Tongegga macenning atimmu maté untu' Iyya? Issenni, riwettu dé'napa naoni matu manu'é, wékkatelluno makkeda makkedaé dé' muwissek-Ka!"

14:1 Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Aja' namasara atim-Mu. Ateppe'no *Ateppe'no: iyaré'ga: Mateppe'ko.* ri Allataala sibawa ateppe' tono lao ri Iyya. **2** Ri Bolana Ambo'-Ku engka maéga onrong maddibola. Lao-ka kuwaro untu' passadiyangekko onrong. Dé' Uwakkeda makkuwaro matu lao ri iko, akkalarapanna dé' nakkuwaro. *Ri Bolana ... dé' nakkuwaro: iyaré'ga: Bolana Ambo'-Ku engka maéga onrong; akkalarapanna iyaro dé' nakkuwaro maélo-Ka'ga powadai lao ri iko makkedaé lao-Ka kuwaro

untu' passadiyangekko onrong?* **3** Purakuna passadiyangekko onrong, lisu-Ka matu duppaiko, kuwammengngi kéga-Ka engka, engka tokko matu kuwaro. **4** Ri onrong Ulaoiyé muwissenni lalenna." **5** Nakkeda Tomas lao ri Yésus, "Puwang, dé' nariisseng kégaki Puwang lao, pékkugiki missengngi lalenna?" **6** Nappéali Yésus, "Iyya'na laleng untu' missengngi Allataala sibawa lolongengngi atuwongngé. Dé' séddi tau mulléi lao ri Ambo'é, rékko dé' naola-Ka. **7** Akkalarapanna muwissek-Ka, tentu muwisseng towi matu *Akkalarapanna muwissek-Ka ... muwisseng matu: siyagangngaré kitta mariyoloé: Nasaba muwissek-Ka ... muwisseng matu.* Ambo'-Ku. Makkekkuwangngé muwissenni sibawa purana-Na muwita." **8** Nakkeda Filipus lao ri Yésus, "Puwang, paitaki Ambo'é; kuwammengngi tamasennang." **9** Iyakiya mappéaliwi Yésus, "Makkuwamani ittana Usibawakko, nadé'paha muwissek-Ka, Filipus? Tau iya puraé mita-Ka, purani naita Ambo'é. Pékkugiko wedding makkeda, 'Jellokekki Ambo'é?' **10** Filipus! Dé'ga mumateppe, makkedaé masséddi-Ka sibawa Ambo'é, na Ambo'é masséddiwi sibawa Iyya? Aga Upowadakko, dé' Upowadai polé ri alé-Ku. Ambo' iya tette'é masséddi sibawa Iyya, Aléna ritu jama manengngi. **11** Ateppe'ko ri Iyya, makkedaé masséddi-Ka sibawa Ambo'é na Ambo'é masséddiwi sibawa Iyya. Iyaré'ga kaminang dé'na, ateppe'no nasaba aga puraé Upogau'? **12** Tongeng senna' adak-Kué: Tau iya mateppe'é ri Iyya, napogau'i matu aga iya puraé Upogau' -- mala napogau'i matu iya lebbi battowaéppasi -- saba' lao-Ka ri Ambo'é. **13** Na agi-agi muwéllau ri laleng asek-Ku, Upogau'i iyaro untu' alému, kuwammengngi naripakaraja Ambo'é naolai Ana'é. **14** Agi-agi muwéllau *Agi-agi muwéllau: siyagangngaré kitta mariyoloé: Agi-agi muwéllau lao ri Iyya.* ri laleng asek-Ku, Upogau'i matu." **15** "Rékko muwamaséi-Ka, mupajoppai parénta-parénta-Ku. **16** Uwéllauwi matu ri Ambo'é, nanawérékko matu Pattulung laing, iya monroé matu sibawakko lettu mannengngeng. **17** Aléna Rohna Allataala iya pannessaéngngi matu atongengngé passalenna Allataala. Dé' naulléi linoé tarimai, saba' dé' naitai iyaré'ga naissengngi. Iyakiya iko muwissengngi, nasaba monroi sibawakko enrengngé maélona masséddi sibawa iko. **18** Dé' Usalaiko alé-alému pada-pada ana' biué. Maélo-Ka lisu ri iko. **19** Dé'na namaitta

nadé' naita-Ka matu linoé. Iyakiya iko muwita-Ka. Sibawa nasaba tuwo-Ka, tuwo tokko matu. **20** Rékko narapini essoéro, muwissengngi matu makkedaé masséddi-Ka sibawa Ambo'é, masséddiko sibawa Iyya, na Iyya masséddi sibawa iko. **21** Tau iya tarimaéngngi parénta-parénta-Ku sibawa napogau'na, iyanaritu mamaséiyék-Ka. Namaséiwi matu Ambo'-Ku tau iya mamaséiyékko. Uwamaséi towi iyaro tauwé sibawa Uwappaitanna alé-Ku lao ri aléna." **22** Yudas (tenniya Yudas Iskariot) makkutana ri Yésus, "Puwang, magi Puwang tamaélo mappaitangngi aléta lao ri idi tenniya lao ri linoé?" **23** Nappébali Yésus, "Tau iya mamaséiyékka, naturusiwi pappagguruwak-Ku. Ambo'-Ku mamaséiwi. Ambo'é sibawa Iyya laowi matu ri aléna sibawa monroi sibawangngi. **24** Tau iya dé'é namaséi-Ka, dé' naturusiwi pappagguruwak-Ku. Pappagguruwang iya Uwéngkalingaéro, dé' napolé ri Iyya, sangadinna poléi ri Ambo iya suroék-Ka. **25** Iya manennaro Upowadakko ri wettu Usibawammu mupa. **26** Iyakiya Rohna Allataala, Pattulung iya nasuroé matu Ambo'é ri laleng asek-Ku, Aléna matu pagguruko sini-sininnaé sibawa paréngngerangiko lao ri sininna iya puraé Upaissengiko. **27** Asaléwangeng Utarongekko. Asaléwangek-Ku Uwérékko. Iya Uwabbéréyangngéro dé' napada-pada nabbéréyangngé linoé lao ri iko. Aja' mumausé, aja' mumétau. **28** Pura-Ka muwéngkalinga makkeda, 'Maélo-Ka lao, iyakiya maélo-Ka lisu paimeng ri iko.' Rékko muwamaséi-Ka, masenna'ko matu rékko lao-Ka ri Ambo'é, saba' lebbi battowai Ambo'é naiya Iyya. **29** Upaissengiko iyaro makkekkuwangngé, riwettu dé'napa nakajajiyang maneng, kuwammengngi rékko kajajiyangngi matu, mateppe'ko matu. **30** Dé' namaéga Upowada matu lao ri iko, saba' narapini wettunna panguwasana linoéwé polé. Iyakiya dé' nakuwasaiwi alé-Ku. **31** Iyakiya harus' manengngi kajajiyang kuwammengngi namainge' linoé makkedaé Uwamaséiwi Ambo'é sibawa Upogau'na sininna iya napparéntangngé Ambo'é lao ri Iyya. Nah, laono mai talao polé kuwaé."

15:1 Makkedasi Yésus, "Iyya'na pong anggoro tongengngé, na Ambo'-Ku iyanaritu paddare'na. **2** Tungke' takké-Ku iya dé'é nakkébuwa, narette'i, sibawa tungke' takké mabbuwaé, nakurangiwi daunna sibawa

Napaccingiwi kuwammengngi nalebbi maégapasi buwana. **3** Mapaccinno iko nasaba pappagguruwang iya Uwéréngngékkko. **4** Tette'no masséddi sibawa Iyya, na Iyya tette tokka matu masséddi sibawa iko. Iyaro takké dé' naulléi makkébuwa, sangadinna rékko tette'i ri ponna. Makkuwatoniwo iko, iya bawang mulléi mabbuwa rékko tette'ko masséddi sibawa Iyya. **5** Iyya'na pong anggoro, na iko takké-takkéna. Tau iya tette'é masséddi sibawa Iyya, na Iyya sibawa aléna, mabbuwai matu maéga; saba' rékko dé' nasibawa Iyya, dé' agaga mullé pogau'. **6** Tau iya dé'é natette' masséddi sibawa Iyya, riyabbéyangngi matu pada-pada takké, namancaji marakko. Takké-takké iya pada-padaéro ripaddeppungengngi matu, nariyabbéyang ri apié, nainappa ritunu. **7** Rékko tette'ko masséddi sibawa Iyya enrengngé pappagguruwak-Ku monroi ri laleng atimmu, éllauni ri Ambo'é; agi-agi muwacinnai; iyaro paréllaummu ripaddupai matu. **8** Rékko mabbuwako maéga, Ambo'-Ku ripakaraja; narimakkuwannanaro tonget-tongekko mancaji ana' guruk-Ku. **9** Pada-pada Ambo'é mamaséiko, makkuwatoniwo Iyya mamaséiko. Sitinajako tette tuwo selaku tau iya Uwamaséiyé. **10** Rékko mupajoppai parénta-parénta-Ku, tette'ko matinulu ri pammasé-Ku, pada-pada Iyya tette matinulu ri pammaséna Ambo'é nasaba pajoppai parénta-parénta-Na. **11** Iya manennaé Upaissengiko, kuwammengngi arenuk-Ku engkai ri laleng atimmu, sibawa mancaji sukku arennummu. **12** Iyanaé paréntaku: Amaséiwi séddié lao ri laingngé, pada-pada Iyya mamaséiko. **13** Tau iya kaminang mamaséiyéngngi sellao-sellaona iyanaritu tau iya mabbéréyangngi atuwonna untu' mennang. **14** Iko iyanaritu sellao-sellao-Ku, rékko mupogau'i aga iya Uparéntangengngékkko. **15** Dé'na Uwobbiko ata, saba' ataé dé' naissengngi aga napogau' puwanna. Uwobbiko sellao, saba' sininna Uwéngkalingaé poléi ri Ambo'é, pura manenni Upaissengiko. **16** Tenniya iko pilé-Ka. Iyya ritu piléko, sibawa suroko lao untu' mabbuwa maéga -- buwa-buwa iya dé'é nawedding binasa. Nawérékko Ambo'é agi-agi muwéllau ri Aléna ri laleng asek-Ku. **17** Iyanaé parénta-Ku lao ri iko: Amaséiwi séddié lao ri laingngé." **18** "Rékko nabenciko linoé, éngngerangngi makkedaé Iyya, lebbi riyolo mémenna nabenci linoé. **19** Akkalarapanna nappunnangiko linoé, namaséiko matu linoé selaku appunnangenna. Iyakiya purano Upilé

polé ri linoéwé, jaji tenniyo appunnangenna linoé. Iyanaro saba'na nabenciko linoé. **20** Engngerangngi aga pura Upowadakko, 'Ataé dé' nalebbi battowa naiya puwanna.' Rékko purai mennang napanrasa-rasa-Ka, napanrasa-rasa tokko matu. Rékko naturusiwi pappagguruwak-Ku, naturusi towi matu pappagguruwammu. **21** Iya manennaro napogau'i matu mennang lao ri iko, nasaba ana' guruk-Kuko, saba' dé' naissengngi iya suroék-Ka. **22** Akkalarapanna dé' Upolé sibawa dé'na Upowadai iya manennaro lao ri mennang, dé' mennang namadosa. Iyakiya makkekkuwangngé dé'na mennang nappunnai alasang untu' dosana mennang. **23** Tau iya bencyék-Ka, nabencito Ambo'-Ku. **24** Akkalarapanna ri tengnga-tengngana mennang dé' Upogau'i gau'-gau' iya dé'éppa naengka napogau'i tau laingngé, dé'na namadosa mennang. Iyakiya makkekkuwangngé purani naita aga iya Upogau'é, nanabenci-Ka mennang sibawa Ambo'-Ku. **25** Iyakiya mémeng harusu'i makkuwaro, kuwammengngi kajajiyangngi aga taroki ri laleng Kitta Hukkunna mennang, iyanaritu: 'Nabenci-Ka mennang temmakkéalasang.' **26** Usuroi matu lao ri iko Pattulung iya polé ri Ambo'é. Iyanaritu Roh iya pannessanéngngi matu atongengeng passalenna Allataala. Rékko poléi, mabbéri matu asabbiyang passalek-Ku. **27** Na iko harusu' tokko mabbéri asabbiyang passalek-Ku, saba' sibawa Iyya mémenni mappammulai ri pammulanna.

16:1 Iya manennaro Upaissengiko kuwammengngi nadé' muwassuriwi atepperemmu. **2** Ripassuko matu polé risining bola assompangngé. Napoléi matu wettunna makkedaé tau iya mpunoékko nasekko matu mattumani lao ri Allataala. **3** Napogau'i mennang lao ri iko saba' dé' naissengngi Ambo'é sibawa Iyya. **4** Iyakiya makkekkuwangngé Upowadakko iyaro, kuwammengngi rékko kajajiyangngi matu, muwéngngeranni makkedaé purano Upowadang." "Iyaé gau'é dé' Upaissengiko polé ri pammulanna, saba' Usibawang mupo. **5** Iyakiya makkekkuwangngé maélo-Ka lao ri iya suroék-Ka; nadé' séddi tau polé ri iko makkutana kéga-Ka lao. **6** Makkekkuwangngé mala tassinnau atimmu, saba' Upowadai gau'éro lao ri iko. **7** Iyakiya Upowadai iya tongengngé lao

ri iko: Lebbi kessing muwi untu' iko, rékko lao-Ka; saba' rékko dé' Ulaó, iyaro Pattulunggé dé' matu napolé ri iko. Iyakiya rékko lao-Ka, Usoroi matu Aléna lao ri iko. **8** Rékko poléi, napannessai matu lao ri linoé bettuwang tonget-tongenna dosaé, polé ri aga iya tongenggé, sibawa polé ri pahukkungenna Allataala. **9** Napannessai matu makkedaé dé' namateppe' ri Iyya iyanaritu dosa; **10** makkedaé tongek-Ka, nasaba laoka ri Ambo'é nadé'na muwitaka matu paimeng; **11** sibawa makkedaé mappammulani Allataala pahukkung, saba' purani rihukkung panguwasana linoé. **12** Maéga mupa maélo upowada lao ri iko, iyakiya dé'pa mulléi tarimai makkekkuwangngé. **13** Iyakiya rékko poléni iyaro Roh-é, iyanaritu iya pannessáéngngi atongengengngé passalenna Allataala, Napimpikko matu untu' missengngi sininna atongengengngé. Dé'na nabbicara matu polé ri Aléna iyakiya napowadai aga pura naéngkalinga, sibawa napaissengiko matu aga maéloé kajajiyang ri esso ri munri. **14** Napakaraja-Ka matu, saba' aga Napalettu ri iko, Natarimai polé ri Iyya. **15** Sininna engkaé ri Ambo'é iyanaritu appunnangekku. Iyanaro saba'na Uwakkeda makkedaé aga napalettu Roh-é lao ri iko, Natarimai polé ri Iyya." **16** "Dé'na namaitta nadé'na muwitaka matu, sibawa céddé' mani wettunna muwita-Ka." **17** Siyagangngaré ana'-ana' gurunna Yésus mappammula makkutana séddié lao ri laingngé, "Aga akkattana nakkeda makkuwaro lao ri Idi: 'Céddé' mani wettunna nadé' muwita-Ka matu, sibawa céddé' tommani wettunna muwita-Ka matu?' Aga topa akkattana: 'Lao-Ka ri Ambo'é?' " **18** Makkutanai mennang matteru, "Aga bettuwanna, 'Céddé' mani wettunna?' Dé' naripahang passaleng aga nabicara!" **19** Naissengngi Yésus maéloi mennang makkutana ri Aléna. Jaji makkedani, "Makkeda-Ka onna, 'Céddé' mani bawang wettunna, dé' namaitta-Ka matu, sibawa céddé' tommani wettunna muwita-Ka matu.' Iyagaro mupersoalkang ri yelle'mu? **20** Ateppe'no, teriko matu sibawa mpating, iyakiya marennui matu linoé. Masussai atimmu matu, iyakiya iyaro asussammu tappinrai matu mancaji arenung. **21** Rékko séddié makkunrai mawé'ni mémmana', masussai, saba' wettunnana manrasa-rasa. Iyakiya jajinnana ana'na, iyaro makkunraié nallupaiwi anrasa-rasanna matu nasaba marennui makkedaé séddi ana'lolo jaji ri linoé. **22** Makkuwatoro sibawa iko: makkekkuwangngé masussai

atimmu, iyakiya maélo-Ka sita paimeng sibawa iko, namarennu atimmu; nadé' séddi tau mulléi malai arennummuro polé ri atimmu. **23** Iyaro essoé dé' agagana muwakkutanang matu lao ri Iyya. Ateppe'no: Agi-agi muwéllau lao ri Ambo'é ri laleng asek-Ku, nabéréyangngi matu iyaro Ambo'é lao ri iko. *Agi-agi muwéllau lao ri Ambo'é ri laleng asek-Ku, nabbéréyangngi matu iyaro Ambo'é lao ri iko: siyagangngaré kitta mariyoloé: Narékko muwéllauwi séuwaé lao ri Ambo'é, nabbéréyangngi matu lao ri iko ri laleng asek-Ku.* **24** Narapi makkekkuwangngé dé'pa agaga muwéllau ri laleng asek-Ku. Ellauni, namutarimai matu, kuwammengngi nasukku arennummu." **25** "Iya manennaé Upowadakko sibawa rapang-rapang. Iyakiya engka matu napolé wettunna, nadé' Upaké rapang-rapang, iyakiya mabbicara terus terang lao ri iko passalenna Ambo'é. **26** Iyaro wettué muwéllauwi matu ri Ambo'é ri laleng asek-Ku; issenni, dé' Umaélo matu méllaungekko polé ri Ambo'é, **27** nasaba aléna Ambo'é mamaséiko. Namaséiko nasaba mumaséi-Ka, sibawa mateppe' makkedaé polé-Ka ri Allataala. **28** Mémeng assalek-Ku poléi ri Ambo'é, naulao ri linoé. Iyakiya makkekkuwangngé Usalaini linoé untu' lisu ri Ambo'é." **29** Nanakkeda ana'-ana' gurunna Yésus lao ri Yésus, "Makkekkuwangngé mabbicaraki Puwang terus terang sibawa dé' tapaké rapang-rapang, **30** nariissenni makkedaé taisseng manenni Puwang. Dé' naparellu séddié tau makkutangngi agi-agi lao ri Puwang. Rimakkuwannanaro mateppe'ki poléki Puwang ri Allataala." **31** Nappébalina Yésus lao ri mennang, "Jaji mateppe'ko makkekkuwangngé? **32** Engngerangngi! Poléi matu wettunna, mala engkani, ripassara-sarakko matu. Lisuko matu tungke'-tungke' ri bolamu namusalai-Ka alé-alé-Ku. Iyakiya dé' Uriyalé-alé saba' Ambo'é engkai sibawak-Ka. **33** Iya manennaé Upowadai kuwammengngi mulolongeng asaléwangeng nasaba masséddiko sibawa Iyya. Ri linoé manrasa-rasako matu. Iyakiya pakkasse'i atimmu! Purani Ucau linoé!"

17:1 Purana makkeda makkuwaro, congani Yésus ri langié makkeda, "Ambo', narapini wettunna makkekkuwangngé. Pakarajani Ana'-Mu, kuwammengngi na Ana'-Mu napakaraja towi Ambo'é. **2** Ambo'é pura

mabbéréyangngi akuwasangngé ri sininna rupa tauwé lao ri Ana'é,
kuwammengngi nabbéréyangngi atuwong mannennungengngé lao ri sininna
tau iya nabbéréyangngé Ambo'é. **3** Iyanaé atuwong mannennungengngé;
kuwammengngi tauwé naissengngi Ambo'é, séddi-séddinna Allataala iya
tongengngé, sibawa missengngi Yésus Kristus iya nasuroé Ambo'é. **4**
Purani Upakaraja Ambo'é ri yasé'na linoéwé ri laleng pappurai
jama-jamang iya nasurowangngék-Ka Ambo'é. **5** Ambo'! Pakarajana
makkekkuwangngé ri Ambo', sibawa arajang iya Uwappunnaiyé silaong
Ambo'é riwettu dé'napa naripancaji linoé. **6** Purani Uwappaddissengeng
Ambo' lao risining tau iya polé ri linoéwé iya puraé nabbéréyang Ambo' lao
ri Iyya. Mennang iyanaritu appunnangennai Ambo', na Ambo' pura
mabbéréyangngi mennang lao ri Iyya. Purani mennang naturusi ada-adanna
Ambo'. **7** Naissenni mennang makkekkuwangngé makkedaé sininna iya
nawéréngngékka Ambo' assalenna poléi ri Ambo'. **8** Purani Upalettu' ri
mennang ada-ada iya nawéréngngék-Ka Ambo'; napurani natarima
mennang. Naisseng mennang makkedaé Ambo' ritu suro-Ka. **9**
Massempajakka untu' mennang. Dé' Uwassempajang untu' linoé,
sangadinna untu' sining tau iya puraé nabbéréyang Ambo'é lao ri Iyya, saba'
appunnangennai Ambo' mennang. **10** Sininna appunnangek-Ku iyanaritu
appunnangenna towi Ambo'; sibawa sininna appunnangenna Ambo',
appunnangek-Kuto. Ripakaraja-Ka ri yelle'na mennang. **11**
Makkekkuwangngé lao-Ka ri Ambo'. Dé'na Uwonrona ri linoé. Ambo' iya
mapaccingngé! Jagaiwi mennang sibawa akuwasang asenna Ambo',
iyanaritu aseng puraé nawérék-Ka Ambo' *Jagaiwi mennang ...
nawérék-Ka Ambo': siyagangngaré kitta mariyoloé: Nasibawang
akuwasanna asenna Ambo'é, jagaiwi mennang iya puraé nabbéréyang
Ambo'é lao ri Iyya.* -- kuwammengngi namancaji seddi mennang,
pada-pada Ambo' sibawa Iyya séddito. **12** Ri wettuk-Ku sibawa mupa
mennang, Iyya purana jagai mennang sibawa akuwasang asenna Ambo'é --
aseng mabbéréyangngi Ambo' lao ri Iyya. *Iyya purana ... Ambo'é
mabbéréyangngi lao ri Iyya: siyagangngaré kitta mariyoloé: Nasibawang
akuwasanna asenna Ambo'é, purani ujugai mennang iya nabbéréyangngé
Ambo'é lao ri Iyya.* Purani ujugai mennang, nadé' séddi polé ri mennang

teddeng, sangadinna iya harus'é mennang teddeng, kuwammengngi nakajajiyang aga tarokié ri laleng Kitta'é. **13** Makkekkuwangngé lao-Ka ri Ambo'. Iya manennaé Upowadai ri wettukku ri linoé mupa; kuwammengngi napéneddingiwi mennang sibawa sukku arenruk-Ku. **14** Purani Upalettukengngi mennang ada-adanna Ambo'é, na linoé benciwi mennang, saba' tenniya mennang appunnangenna linoé, pada-pada Iyya tenniya tokka appunnangenna linoé. **15** Dé' Uwéllauwi kuwammengngi Ambo'é malai mennang polé ri linoéwé, iyakiya Uwéllauwi kuwammengngi Ambo'é jagaiwi mennang polé ri majaé. **16** Pada-pada mutowi Iyya tenniya-Ka appunnangenna linoé, tenniya towi mennang appunnangenna linoé. **17** Pancajiwi mennang appunnangeng ripallainna Ambo' naolai atongengengngé; ada-adanna Ambo' iyanaritu atongengeng. **18** Pada-pada Ambo' pura suro-Ka lao ri linoé, makkuwatoniro Iyya suroi mennang lao ri linoé. **19** Untu' apentingenna mennang, Uwabbéréyangngi alé-Ku selaku appunnangeng ripallainna Ambo'é, kuwammengngi namancaji mennang appunnangeng ripallainna Ambo'é naolai atongengengngé. **20** Tenniya untu' mennang bawang massempajak-Ka. Massempajang tok-Ka untu' sining tau iya mateppe'é matu lao ri Iyya polé ri asabbiyanna mennangngé. **21** Uwéllauwi Ambo', kuwammengngi iya maneng mennang mancajiwi séddi, pada-pada Ambo'é masséddiwi sibawa Iyya, na Iyya sibawa Ambo'. Tennapodo mancaji séddiwi mennang sibawa Idi kuwammengngi namateppe' linoé makkedaé Ambo' suro-Ka. **22** Purani Uwéréng mennang arajang iya nawéréngngék-Ka Ambo', kuwammengngi nancaji séddi mennang, pada-pada Idi séddi tokki; **23** Iyya sibawa mennang, na Ambo' sibawa Iyya; kuwammengngi natonget-tongengngi séddiwi. Nanaissengngi matu linoé makkedaé Ambo' ritu suro-Ka, sibawa makkedaé Ambo' mamaséiwi mennang pada-pada Ambo' mamaséi-Ka. **24** Ambo', macinna-Ka kuwammengngi mennang iya tabbéréyangngé lao ri Iyya, engkai sibawak-Ka ri onrong Uwonroiyé, kuwammengngi naitai mennang arajak-Ku; iyanaritu arajang iya nawéréngngék-Ka Ambo'é, nasaba namaséi-Ka Ambo'é riwettu dé'napa naripancaji linoé. **25** Ambo' iya adélé'é! Dé' naissek-Ka linoé Ambo', iyakiya Iyya uwisseng Ambo'; sibawa iyaé sining tauwé naisseng makkedaé Ambo' suro-Ka. **26** Purani

Uwappaissengeng asenna Ambo' lao ri mennang; namatteru-Ka pogau'i matu makkuwaro, kuwammengngi napammaséna Ambo'é lao ri Iyya tette'i ri laleng atinna mennang sibawa massédi-Ka sibawa mennang."

18:1 Puranana Yésus massempajang makkuwaro, laoni sibawa ana'-ana' gurun-Na ri liwenna Salo Kidron. Engka séuwa tammeng kuwaro, nanauttama'na Yésus sibawa ana'-ana' gurun-Na ri tammengngéro. **2** Iyaro Yudas, tau bali'bellaé, naisseng iyaro onrongngé; saba' biyasai Yésus maddeppungeng kuwaro sibawa ana'-ana' gurun-Na. **3** Nalaona Yudas ri onrongngéro sibawa tiwi sipasukang tentara Romawi sibawa siyagangngaré pengawalna Bolana Puwangngé iya risuroé ri kapala-kapala imangngé sibawa sining tau Farisié. Tiwii mennang senjata, pajjennangeng sibawa sulo. **4** Naisseng maneng Yésus iya maéloé kajajiyang lao ri Aléna. Jaji naddeppérini sining tauwéro nanakkuta-Na, "Niga musappa?" **5** Nappéballi mennang, "Yésus, tau Nazarét-é." Nakkeda Yésus, "Iyya'naé." Iyaro Yudas tau bali'bellaé tettonni kuwaro silaong mennang. **6** Wettunna Yésus makkeda lao ri mennang, "Iyya'naé," soro manenni mennang namabuwang ri tanaé. **7** Siseppi Yésus makkutana lao ri mennang, "Niga musappa?" Nappéballi mennang, "Yésus tau Nazarét-é." **8** Nakkeda Yésus, "Purani Upowada, Iyya'naé. Rékko mémeng musappa-Ka, leppessangngi mennangngé laingngé lao." **9** (Ri laleng makkeda makkuwannaro, kajajiyangngi aga puranapowada Yésus riyolona: "Ambo', polé risining tau tawéréngngékka Ambo', muwi séddi tau dé'to gaga teddeng.") **10** Simon Pétrus iya tiwié sipeppa peddang, narampuni nanawettai atanna imang lomboé angkanna massarang daucculing ataunna. Asenna iyaro ataé Malkus. **11** Nakkeda Yésus lao ri Pétrus, "Puttama'i paimeng peddammu ri laleng wanuwanna! Muwasengngiga dé' Uwénungngi matu énungeng anrasa-rasang iya nawéréngngék-Ka Ambo'é?" **12** Nainappa prajuri'-prajuri' Romawi sibawa komandanna enrengngé sining pengawalna Yahudié tikkengngi sibawa siyoi Yésus. **13** Bunge'-bunge'na natiwii mennang Yésus mangolo ri Hanas, matuwa worowanéna Kayafas. Kayafas iyanaritu imang lombo ri taungngéro. **14** Na aléna ritu pura pangajariwi sining panguwasana Yahudié makkedaé

lebbi kessing muwi séddié tau maté untu' sininna bangsaé. **15** Simon Pétrus sibawa séddi ana' gurun-Na laingngé maccowériwi Yésus. Ana' gurun-Na iya laingngéwé riissengngi ri imang lomboé; jaji maccowé toni muttama' sibawa Yésus ri seddé bolana imang lomboé, **16** na Pétrus mattajeng ri saliweng, ri sumpangngé. Nainappa iyaro ana' gurun-Na iya laingngé laoni ri saliweng namabbicara sibawa pattumani makkunraié iya jagaiyéngngi sumpangngé, nappa natiwi Pétrus muttama' ri laleng. **17** Nakkeda iyaro pattumani makkunraié lao ri Pétrus, "Héi, dé'ga na ikoto sala séddinna ana' gurunna tauwéro?" Nappébali Pétrus, "Tenniya." **18** Iyaro wettué makeccé hawaé, jaji sining pattumanié sibawa sining pengawal-é purani palluwa api osing naddellang mennang kuwaro. Laoni Pétrus kuwaro natettong maddellang silaong mennang. **19** Makkutanani imang lomboé lao ri Yésus passalenna ana'-ana' gurun-Na sibawa passalenna pappagguruwan-Na. **20** Nappébali Yésus, "Tuli mabbicara-Ka terus terang ri yolona tau maégaé. Tuli mappagguru-Ka risining bola assompangngé sibawa ri Bolana Allataala, onronna biyasa maddeppungeng tau Yahudié. Dé' naengka Uwakkedada sibawa usubbu-subbu. **21** Jaji magi Puwang tatanai-Ka? Tanaiwi mennang iya puraé méngkalinga-Ka mappagguru. Tentu naisseng mennang aga Upowada." **22** Wettunna Yésus makkeda makkuwaro, sala séddinna pengawal-é kuwaro leppa'i sibawa makkeda, "Barani senna'-Ko mabbicara makkuwaro lao ri imang lomboé!" **23** Nappébali Yésus, "Rékko engka séuwa Upowada sala, powadani kuwaé aga salana! Iyakiya rékko iyaro Upowadaé mémeng tongengngi, magi muleppa'-Ka?" **24** Nainappa Hanas suroi tauwé tiwii Yésus sibawa ribalenggu lao ri Imang Lomboé Kayafas. **25** Tettong mupi Simon Pétrus maddellang kuwaro. Nakkeda sining tauwé lao ri aléna, "Tennyaga ikoto ana' gurunna tauwéro?" Iyakiya massakkai Pétrus, adanna, "Tenniya!" **26** Engka séddi atanna imang lomboé, iyanaritu kaluwargana polé ri tau iya narette'é Pétrus daucculinna, makkeda, "Dé'ga nauwita tokko ri tammengngéro silaong Yésus?" **27** Nassakkasi Pétrus, "Dé'," -- na iyatoro wettué naoni manu'é. **28** Maélé senna'ni mennang tiwii Yésus polé ri bolana Kayafas lao ri saorajana gubernur-é. Sining tau Yahudié dé' nauttama ri laleng saorajaé, kuwammengngi dé' nanajisi' secara agama, nasaba maéloi maccowé manré

nanré Paska. **29** Rimakkuwannanaro laoni Pilatus ri saliweng ri mennang nanakutana, "Aga pappotane'mu lao ri tauwéwé?" **30** Nappébalii mennang, "Akkalarapanna dé' napasala, dé' tatiwii lao ri Bapa' Gubernur." **31** Nakkeda Pilatus lao ri mennang, "Alani namuwadélékiwi situru hukkummu!" Iyakiya mappébaliiwi iyaro sining tau Yahudié, "Dé' naweddikki hukkung matéi tauwé." **32** (Kajajiyangngi iyaé kuwammengngi nakajajiyang aga napowada Yésus passalen-Na pékkugi cara-Na maté matti.) **33** Muttama'ni paimeng Pilatus ri saorajaé, nanaobbii Yésus, nainappa makkutana, "Ikoga arunna tau Yahudié?" **34** Nappébalii Yésus, "Polé ri alénaga puwang iyaé pakkutanaé iyaré'ga engka tau laing pura paissengiwi puwang passalenna alé-Ku?" **35** Nappébalii Pilatus, "Tau Yahudika'ga iyya'é? Iya mabbéréyangngék-Ko lao ri iyya iyanaritu bangsa-Mu muto sibawa kapala-kapala imangngé. Aga pura Mupogau?" **36** Nakkeda Yésus, "Akkarungek-Ku dé' napolé ri linoéwé. Ebara'na akkarungek-Ku poléi ri linoéwé, sining tauk-Ku méwai matu kuwammengngi na aja' nariyabbéréyak-Ka lao risining panguwasana Yahudié. Iyakiya mémeng akkarungek-Ku dé' napolé ri linoéwé!" **37** Nakkutana Pilatus ri Aléna, "Rékko makkuwaitu, aruk-Kotu?" Nappébalii Yésus, "Tapowadai puwang makkedaé Iyya'é arung. Jaji-Ka sibawa lao-Ka ri linoé untu' séddi akkatta, iyanaritu mabbéré asabbiyang passalenna atongengengngé. Tau iya polé ri atongengengngéro naéngkalinga-Ka." **38** Nakkutana Pilatus ri Aléna, "Aga bettuwanna atongengengngé?" **39** Iyakiya manuru' abiyasammu, tuli malleppessakka séddi tau tarungku ri Eso Maraja Paskaé. Maélokoga kuwammengngi uleppessangekko arunna tau Yahudié?" **40** Nappébalina mennang sibawa gora-gora, "Dé' na iyaro, iyakiya Barabas!" (Barabas iyanaritu séddiwi parampo.)

19:1 Nainappa muttama' Pilatus nanasuroi tauwé barasa'i Yésus. **2** Mébbuni sining prajuri'é séuwa passigera' polé ri takké-takké maddorié, nainappa napasang ri ulunna Yésus. Purairo napappakéini mennang jumba lango-lango, **3** nainappa makkolik-koling lao ri Aléna sibawa makkeda, "Tuwoni arunna tau Yahudié!" Nainappa naleppa. **4** Purairo massusi

Pilatus siseppa nanakkeda lao ri tau maégaéro, "Itai! Utiwii massu lao ri iko, kuwammengngi muwissengngi makkedaé dé' ulolongeng muwi séddi asalang ri Aléna." **5** Nassuna Yésus sibawa paké passigera' dori enrengngé jumba lango-lango. Nakkeda Pilatus lao ri mennang, "Itani tauwéro." **6** Wettunna kapala-kapala imangngé sibawa sining pengawal-é mitai Yésus, gorani mennang, "Sallii! Sallii!" Nakkeda Pilatus lao ri mennang, "Alani na alému sallii, dé' ulolongeng muwi séddi asalang ri Aléna." **7** Nappéballi sining tau Yahudiéro, "Manuru' hukkutta, harusu'i rihukkung maté nasaba nangakui Aléna Ana'na Allataala." **8** Wettunna Pilatus naéngkalinga mennang makkeda makkuwaro, pédé' métauni. **9** Nauttama'na paimeng ri laleng saorajaé, ritiwinana Yésus muttama', makkutanani Pilatus ri Aléna, "Polé kégai assalemmu?" Iyakiya dé' nappéballi Yésus. **10** Jaji makkedasi Pilatus, "Dé'ga Mumaélo mabbicara sibawa iyya? Issenni, mappunnaika akuwasang paleppe'-Ko, sibawa akuwasang salli-Ko!" **11** Nappéballi Yésus, "Rékko Allataala dé' nabbéréyangngi iyaro akuwasangngé lao ri puwang, dé' sises-siseng puwang tappunnai akuwasang lao ri Iyya. Rimakkuwannanaro tau iya mabbéréyangngék-Ka lao ri puwang, lebbi battowai dosana naiya puwang." **12** Wettunna naéngkalinga Pilatus iyaro, makkuragani untu' leppessangngi Yésus. Iyakiya gora-gorai sining tau Yahudié, "Rékko tapaleppe'i Puwang, tenniyana Puwang sellaona Kaisar! Tau iya mangakué aléna arung, iyanaritu balinna Kaisar!" **13** Wettunna naéngkalinga Pilatus ada-adaéro, natiwini Yésus massu nainappa tudang ri kadéra pengadilangngé ri onrong riyasengngé Témbu' Batu. (Ri laleng basa Ibrani asenna Gabata.) **14** Iyaro wettué mawé'ni tetté seppulo duwa essoé, esso riyolona Eso Maraja Paskaé. Nakkeda Pilatus lao risining tauwéro, "Iyanaé arummu!" **15** Gora-gorani mennang, "Unoi! Unoi! Sallii!" Nakkutana Pilatus, "Harusu'ka'ga sallii arummu?" Nappéballi kapala-kapala imangngé, "Banna Kaisar alé-aléna arutta!" **16** Nanabbéréyanni Pilatus Yésus lao ri mennang untu' risalli. Nalani mennang Yésus, nanatiwii lao. **17** Massuni Yésus méssangngi salli-Na lao ri onrong riyasengngé "Onrong Tengkoru". (Ri laleng basa Ibrani riyasengngi Golgota.) **18** Kuwaniro risalli. Nasibawang Aléna, engkato duwa tau laing risalli; séddi ri seddé abéyo, séddi ri seddé atau, na Yésus ri tengnga-tengnga. **19** Ri aju

sallina Yésus, nassurowangngi Pilatus pasangngi okiéwé: "Yésus polé ri Nazarét, Arunna Tau Yahudié". **20** Maéga tau Yahudi bacai iyaro okié, saba' iyaro onronna Yésus risalli dé' namabéla polé ri kotaé. Iyaro okié ri laleng basa Ibrani, Latin sibawa Yunani. **21** Nakkeda kapala-kapala imangngé lao ri Pilatus, "Aja' taokii 'Arunna tau Yahudié", sangadinna okii, 'Makkedai iyaé tauwé, Iyya Arunna tau Yahudié.' " **22** Iyakiya mappébalwi Pilatus, "Iya puraé uwoki, tette'i taroki." **23** Puranana iyaro sining prajuri'é nasalli Yésus, nalani pakéyan-Na. Iyaro pakéyangngé nabagé eppai: tungke'-tungke' lolongeng sibagiyang. Nala towi mennang jumba-Na. Iyaro jumbaé dé'gaga pajjaina -- ritennungngi polé ri yasé lettu ri yawa. **24** Makkedani iyaro sining prajuri'é séddié lao ri laingngé, "Aja' tarette'-rette'i iyaé jumbaé. Laono mai taundiwi untu' pattentui niga wedding lolongengngi." Iyaro gau'é kajajiyangngi kuwammengngi nakajajiyang aga taroki ri laleng Kitta'é, iyanaritu: "Nabagé-bagéni mennang pakéyak-Ku, sibawa naundiwi jumba-Ku." Na mémeng iyaro sining prajuri'é pura napogau'ni makkuwaéro. **25** Ri seddéna sallina Yésus tettonni indo'na Yésus, padakkunrainna indo'-Na, Maria bainéna Klopas, sibawa Maria Magdaléna. **26** Wettunna Yésus naita indo'-Na sibawa ana' gurun-Na namaséiyé tettong kuwaro, makkedani ri indo'-Na, "Indo', iyaro ana'na Indo'." **27** Nainappa makkeda Yésus lao ri ana' gurun-Naro, "Iyaro indo'mu." Mappammulai wettuéro iyaro ana' gurué natarimai indo'na Yésus untu' monro ri bolana. **28** Naissenni Yésus makkedaé tépu manenni makkekkuwangngé, nakuwammengngi aga iya tarokié ri laleng Kitta'é weddingngi kajajiyang, makkedani, "Madekka-Ka." **29** Engka kuwaro séuwa mangko penno uwai anggoro iya makeccié. Nappajajjekenni séuwa bunga karang ri lalenna uwai anggoro'éro, nainappa nattoddokeng ri sitakké hisop, nanassoppakengngi ri témunna Yésus. **30** Napérasaini Yésus uwai anggoro'éro nainappa makkeda, "Tépuni!" Nainappa napacannunnu ulun-Na namaté. **31** Sining panguwasana Yahudié dé' naéloriwi rékko iyaro ujuna sining tau risallié tette'i taggattung ri aju sallié ri esso Saba'é, apalagi iyaé sisengngé iyaro Saba'é Esso Maraja iya ripallaingngé. Nasaba esso risallina Yésus kajajiyangngi ri yolona iyaro esso Saba'é, sining tau Yahudié méllau paramisini ri Pilatus untu' poloi

ajéna sining tau iya puraé risalli sibawa panonnoi sining ujuéro polé ri aju sallié. **32** Nanalaona iyaro sining prajuri'é nanapoloi lebbi riyolo ajéna iya duwa tau risallié silaong Yésus. **33** Wettunna mennang lettu ri Yésus, naitani mennang maténi. Jaji dé'na napoloi ajé-Na. **34** Iyakiya sala séddinna polé risining prajuri'éro gajangngi benréna Yésus sibawa bessi; nassuna daraé sibawa uwai. **35** Tau iya mitaéngngi kajajiyangngéro, aléna ritu curitai gau'éro, kuwammengngi namumateppe'to. *namumateppe'to: siyagangngaré kitta mariyoloé: tette mateppe'*. Na tongengngi asabbiyannaro, sibawa naissengngi makkedaé tongeng iyaro. **36** Kajajiyangngi iyaro kuwammengngi nakajajiyang aga iya tarokié ri laleng Kitta'é, iyanaritu "Dé' séddi bukun-Na ripolo". **37** Ri laleng Kitta'é taroki towi, "Naitai matu mennang iya puraé mennang nagajang." **38** Purairo méllau paramisini Yusuf polé ri Arimatéa ri Pilatus untu' malai ujuna Yésus. (Yusuf iyanaritu ana' gurunnai Yésus iyakiya secara subbu-subbui, saba' métaui risining panguwasana Yahudié.) Naripalalona ri Pilatus, jaji laoni malai ujuna Yésus. **39** Nikodémus iya laowé riyolo ri Yésus ri wennié, lao towi silaong Yusuf. Nikodémus tiwi rampa-rampa mur sibawa gaharu -- iya manenna kira-kira telluppulo kilo égana. **40** Iya duwa tauwéro nalani ujuna Yésus nainappa nadoko sibawa kaing pawwalu silaong iyaro rampa-rampa wangié situru ade' mattampunna tau Yahudié. **41** Ri onronna Yésus risalli engka séddi tammeng. Ri lalenna tammengngéro engka séddi kuburu' baru, iya dé'éppa naengka naripaké untu' kuburu'i tauwé. **42** Nasaba iyaro kuburu'é macawé'i, namawé' toni mappammula esso Saba'é, nakuburu'ni mennang Yésus kuwaro.

20:1 Ri esso Aha'é élléé, wettu makalemmenna mupa, laoni Maria Magdaléna ri tampungngé. Naitani batu pattongkona léssé polé ri kalebbonna iyaro tampungngé. **2** Nalarina lao sappai Simon Pétrus sibawa ana' guru iya namaséiyé Yésus, nakkeda lao ri mennang, "Riyalani Puwangngé polé ri tampungngé, nadé' uwissengngi kégai ritaro." **3** Nalaona Pétrus sibawa ana' guru laingngé ri kuburu'é. **4** Lari duwani, iyakiya iyaro ana' guru laingngé lebbi masitta'i na Pétrus, nalettu' lebbi riyolo ri kuburu'é. **5** Céllénni muttama' ri laleng kuburu'é nanaitai kaing

pawwalué lénne kuwaro, iyakiya dé' nauttama. **6** Maccinrolani Pétrus polé ri monri namatteru muttama' ri kuburu'éro. Naitani kaing pawwalué lénne kuwaro, **7** iyakiya kaing iya risiyorengngéngngi ulunna Yésus dé'i gaga ri seddéna sangadinna mallaingngi tallulung. **8** Nainappa ana' guru iya lebbi riyoloé lettu ri kuburu'éro, muttama' toni. Naitani sibawa mateppe'. **9** (Narapi wettuéro dé'pa napahangngi aga iya tarokié rilaleng Kitta'é makkedaé harusu'i moto polé ri amaténgngé.) **10** Purairo lisuni iyaro ana'-ana' gurunna Yésus. **11** Tettonni Maria Magdaléna ri yolona kuburu'éro teri. Teriwi nacéllétto ri laleng kuburu'éro, **12** nanaitana duwa malaéka' mappaké maputé. Tudangngi mennang ri onronna ujuna Yésus, séddi ri yulu na laingngé ri ajéna. **13** Nakkutana iyaro sining malaéka'é, "Indo', magi muteri?" Nappéballi Maria, "Riyalani Puwakku, nadé' uwissengngi kégai ritaro." **14** Purana makkeda makkuwaro, gilinni limonri nanaitai Yésus tettong kuwaro. Iyakiya dé' naissengngi makkedaé Yésus iyaro. **15** Nakkutana Yésus lao ri aléna, "Indo', magi muteri? Niga tasappa indo'?" Nasengngi Maria iyaro paddare, jaji makkedani, "Pa', rékko Bapa' palétté'i polé kuwaé, tulukka tapowadakka kégai tataro Pa', kuwammengngi weddingngi uwala." **16** Nakkeda Yésus lao ri Maria, "Maria!" Gilinni Maria lao ri Yésus, nakkeda ri laleng basa Ibrani, "Rabbuni!" (Bettuwanna "Guru".) **17** Nakkeda Yésus ri Maria, "Aja' mukarawa-Ka, saba' dé'pa Uwénré ri Ambo'é. Iyakiya laoko risining silessurek-Ku sibawa powadangngi mennang makkedaé makkekkuwangngé ménré'-Ka ri Ambo'-Ku sibawa Ambo'mu, Allataala-Ku sibawa Allataalamu." **18** Nalaona Maria powadangngi ana'-ana' gurunna Yésus makkedaé purani naita Puwangngé, sibawa Puwangngé pura powada manengngi iyaro lao ri aléna. **19** Iyatoro esso Aha'é, ri wettu mawenninnana, maddeppungenni ana'-ana' gurunna Yésus riséuwaé bola sibawa taggoncing sining tange'na, saba' métaui risining panguwasana tau Yahudié. Tappa engka muni Yésus polé natettong ri tengnga-tengngana mennang sibawa makkeda, "Salama' saléwangekko." **20** Purana makkeda makkuwaro, nappaitanni lao ri mennang liman-Na sibawa benrén-Na. Wettunna naita Puwangngé, marennu senna'ni mennang. **21** Nakkedapa Yésus siseppa lao ri mennang, "Salama' saléwangekko.

Pada-pada Ambo'é suro-Ka, makkuwatoniro Iyya suroko." **22** Nainappa nasseppungeng nappase'-Na lao ri mennang sibawa makkeda, "Tarimani Rohna Allataala. **23** Rékko muwaddampengengngi dosana séddié tau, naddampengeng towi Allataala. Rékko dé' muwaddampengengngi dosana séddié tau, dé'to naddampengengngi Allataala." **24** Tomas, (iya riteppué "Dénru"), séddiwi polé riseppuloé duwa ana' gurunna Yésus, dé'i gaga silaong laingngé wettunna Yésus polé. **25** Nakkeda ana'-ana' gurun-Na laingngé lao ri Tomas, "Purani idi mitai Puwangngé!" Iyakiya mappéwaliwi Tomas, "Rékko dé'pa uwitai baté pakué ri liman-Na, dé'pa utaroi jarikku ri baté pakuéro sibawa dé'pa utaroi limakku ri benrén-Na, dé' sises-siseng umaélo mateppe'." **26** Siminggu ri murinna engkasi ana'-ana' gurunna Yésus ri onrongngéro, na engka towi Tomas. Taggoncing maneng tange'é. Iyakiya poléi Yésus natettong ri tengnga-tengngana, nanakkeda, "Salama' saléwangekko." **27** Nainappa makkeda Yésus lao ri Tomas, "Itai limak-Ku sibawa taroni jarimmu kuwaé. Loro'i limammu namutaroi ri benrék-Ku. Aja'na mubata-bata, iyakiya ateppe'no!" **28** Nakkeda Tomas lao ri Yésus, "Puwakku sibawa Allataalaku!" **29** Nakkeda Yésus lao ri aléna, "Mateppe'ko saba' pura-Ka muwita? Masennangngi tau iya mateppe'é, namuni dé' naita-Ka!" **30** Maéga mupa sining anu makalallaing laing iya napogau'é Yésus ri yolona ana'-ana' gurun-Na, iyakiya dé' nariyoki ri lalenna kitta'éwé. **31** Iyakiya iya manennaé riyokii, kuwammengngi mumateppe makkedaé Yésus iyanaritu Arung Pappassalama'é, Ana'na Allataala, sibawa nasaba teppe' ri aléna, lolongekko atuwong.

21:1 Purairo nappaitassi aléna Yésus siseppa ri Tappareng Tibérias lao ri ana'-ana' gurun-Na. Makkuwaiyé kajajiyanna: **2** Riséuwaé esso, Simon Pétrus, Tomas iya riyobbié si Dénru, Natanaél polé ri Kana ri Galiléa, ana'-ana' Zébédéus, sibawa duwa ana' gurunna Yésus laingngé, mattengngang maddeppungeng. **3** Nakkeda Simon Pétrus lao ri laingngé, "Maéloka lao mattikkeng balé." Nakkeda mennang lao ri Pétrus, "Maélo tokki maccowé." Nalaona mennang mallopi. Iyakiya puppu benniwi dé' agaga natikkeng mennang. **4** Mammulanana mompo matanna essoé, tettonni Yésus ri wiring, iyakiya dé' naissengngi mennang makkedaé iyaro

Yésus. **5** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Ana'-ana', engkaga balé muwappunnai?" Nappéballi mennang, "Dé'." **6** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Appéyangngi jalamu ri seddé ataunna lopié, lolongekko matu balé." Nanappéyanni mennang jalaéro, iyakiya dé'na naulléi gettengngi paimeng saba' makkuwamani égana balé ri lalenna. **7** Nakkeda ana' gurun-Na iya riyamaséiyé ri Yésus lao ri Pétrus, "Puwangngé iyaro!" Wettunna naéngkalinga Simon Pétrus makkedaé Puwangngé iyaro, napakéni wajunna (saba' dé' nabbaju) nanaluppe ri laleng uwai. **8** Ana'-ana' gurun-Na laingngé maccinrolai lao ri pottanangngé sibawa mallopi, nanagetteng towi jala iya pennoé balé. Dé' namabéla mennang polé ri pottanangngé, kira-kira sératu metéré bawang. **9** Wettunna mennang nonno polé ri lopié, naitani mennang engka api mabbara kuwaro sibawa balé ri yasé'na enrengngé roti. **10** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Coba tiwii kumaiyé siyagangngaré balé iya nappaé mutikkeng." **11** Ménré'ni Simon Pétrus ri lopié, nanagettengngi jalana lao ri pottanangngé. Iyaro jalaé penno sibawa balé battowa; iya manenna engka sératu limappulo tellu kajunna. Namuni makkuwaro égana, dé' nasapé jalana. **12** Nakkeda Yésus lao ri mennang, "Laono mai tanré." Muwi séddi dé'to gaga ana'-ana' gurun-Na barani makkutana, "Niga Bapa'?" Saba' naissengngi mennang makkedaé Puwangngé. **13** Nainappa Yésus maddeppériwi mennang, nalai iyaro rotié, nanawéréngngi mennang. Napogau' towi makkuwaro sibawa iyaro balé. **14** Iyanaé mabbékkatellunna Yésus mappaitangngi Aléna lao ri ana'-ana' gurun-Na, moto'nana polé ri amaténgngé. **15** Puranana mennang manré, makkedani Yésus lao ri Simon Pétrus, "Simon ana' Yona, lebbi muwamaséi-Ka'ga naiya mennangngé mamaséi-Ka?" Nappéballi Pétrus, "Tongeng Puwang, taisseng Puwang uwamaséiki Puwang." Nakkeda Yésus lao ri Pétrus, "Piyarai ana'-ana' bimbala'-Ku." **16** Untu' mabbékkaduwanna makkutanai Yésus lao ri Pétrus, "Simon ana' Yona, muwamaséi-Ka'ga?" Nappéballi Pétrus, "Tongeng Puwang, taisseng Puwang uwamaséiki Puwang." Nakkeda Yésus lao ri Pétrus, "Piyarai bimbala'-bimbala'-Ku." **17** Untu' mabbékkatellunna Yésus makkutana ri aléna, "Simon ana' Yona, muwamaséi-Ka'ga?" Messéni Pétrus saba' genne'ni wékkatellu Yésus makkutana ri aléna. Nappéballi Pétrus,

"Puwang, taisseng Puwang sini-sinnaé. Taisseng Puwang uwamaséiki Puwang!" Nakkeda Yésus lao ri aléna, "Piyarai bimbala'-Ku. **18** Tongeng senna' adak-Kué: Wettummu kallolo mupa, alému muto siyoi babuwamu, sibawa lao kégi-kégi muwéloriyé. Iyakiya rékko macowano matu, muloro'i limammu, na tau laingngé siyoko sibawa natiwiko ri onrong dé'é mumaélo lao." **19** (Nasibawang iyaro ada-adaé nappaitangngi Yésus pékkugi Pétrus maté matti untu' pakarajai Allataala.) Purairo makkedani Yésus lao ri Pétrus, "Accowéno ri Iyya!" **20** Wettunna giling Pétrus, naitani ri monrinna ana' guru iya riyamaséiyé ri Yésus. (Aléna ritu tudang ri seddéna Yésus wettunna manré sibawa iya makkutanaé ri Aléna, "Puwang, niga maélo bali'bellariwi Puwang?") **21** Naitana, makkutanani Pétrus ri Yésus, "Puwang, pékkugi sibawa iyaé tauwé?" **22** Nappéballi Yésus, "Akkalarapanna Uwéloriwi monro tuwo narapi polé-Ka, iyaro tenniya issemmu. Iyakiya iko, accowéko ri Iyya!" **23** Natassiyana karébaé ri yelle'na ana' gurunna Yésus makkedaé iyaro ana' gurué dé' namaté matti. Padahal dé' napowadai Yésus makkedaé iyaro ana' gurué dé' namaté matu, sangadinna: "Akkalarapanna Uwéloriwi monro tuwo narapi polé-Ka, iyaro tenniya issemmu." **24** Ana' guruénnaro mabbéré asabbiyang passalenna sining kajajiyangngéwé. Alénato ritu pura mokii. Sibawa riissenni makkedaé aga iya naokiéro tongengngi. **25** Maéga mupa gau' laing iya napogau'é Yésus. Akkalarapanna iya manennaro riyokii tasséddi-séddi, uwasengngi dé' nagenne onrongngé risininna linoé untu' riyattaroi kitta iya maéloé riyokiro.